

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ВИШИ СУД У БЕОГРАДУ
ОДЕЉЕЊЕ ЗА РАТНЕ ЗЛОЧИНЕ
БЕОГРАД**

Пословни број: К-По₂ 1/2014

**ТРАНСКРИПТ АУДИО ЗАПИСА
СА ГЛАВНОГ ПРЕТРЕСА ОДРЖАНОГ дана 28. фебруара 2019. године**

Председник већа: Дана 28.02.2019. године у 10:20 часова отварам заседање пред Вишим судом у Београду, Одељењем за ратне злочине у кривичном поступку против окривљених Милана Девчића и других, због кривичног дела из члана 142 став 1 КЗ СРЈ у вези члана 22 КЗ СРЈ, по оптужници Тужилаштва за ратне злочине Републике Србије Ктрз.7/07 од 28.11.2007. године, која је измењена дана 14.12.2007., 28.12.2011., 23.04.2012., 02.09.2014., 01.12.2015. и 14.06.2018. године.

Веће поступа у неизмењеном саставу.

Има ли примедби на састав већа? Тужиоче? Браниоци?

Констатује се да нема примедби на састав већа.

Записник води записничар Оливера Савић. У раду суда помаже судијски помоћник Ивица Јагодић.

Главни претрес се тонски и оптички снима, а тонски запис ће бити саставни део записника о главном претресу.

Констатује се да су на главни претрес приступили:

-заменик тужиоца за ратне злочине, Огњен Ђукић,

-окривљени Милан Девчић,
-окривљени Жељко Крњајић,
-окривљени Дарко Перић,
-окривљени Радован Влајковић,
-окривљени Радисав Јосиповић,
-окривљени Јован Димитријевић,
-окривљени Саша Стојановић,
-окривљени Зоран Косијер,

-бранилац окривљеног Девчића, адвокат Бранкица Мајкић,
-бранилац окривљеног Крњајића, адвокат Радоје Алексић,
-бранилац окривљеног Перића, адвокат Јасмина Живић,

- бранилац окривљеног Влајковића, адвокат Бранко Лукић, за кога се по заменичком пуномоћју јавља адвокат Борис Зорко,
 - бранилац окривљеног Јосиповића, адвокат Ђорђе Калањ, за кога се по заменичком пуномоћју у списима јавља адвокат Бранко Димић,
 - бранилац окривљеног Димитијевића, адвокат Гордана Живановић,
 - бранилац окривљеног Стојановића, адвокат Слободан Живковић,
 - бранилац окривљеног Косијера - адвокат Гордана Андрејевић,
- пуномоћник оштећених Стјепана Пеулића и Ивана Мујића, адвокат Марина Кљаић.

У публици присутни: Јелена Бакета, Урош Дробњак, Владо Крпан, Петар Лемуновић, Андрија Обрадовић, Бојана Опрљан Илић, Гојко Пантовић, Владимир Стојић и Даворка Велецки Чичак.

Констатује се да су испуњене процесне претпоставке за одржавање главног претреса.

Суд доноси

РЕШЕЊЕ

Да се главни претрес **ОДРЖИ**.

Главни претрес је јаван.

НАСТАВАК ИЗНОШЕЊА ЗАВРШНИХ РЕЧИ СТРАНАКА

Бранилац окривљеног Жељка Крњајића, адвокат Радоје Алекић у завршној речи изјави:

Председник већа: Изволите браниоче Алексићу. Само микрофон укључите, браниоче.

Адвокат Радоје Алексић: Поштовани суде, уважене колеге, пре него што се осврнем на инкриминисане радње по тачкама оптужнице и изнесем анлаизу конкретних навода који се оптужницом стављају на терет окривљеном Крњајић Жељку, дао бих један кратак приказ односа међу људима и оцену одређених политичких догађаја који су се дешавали у месту Ловас у периоду 1989., '90. и '91. године који су били углавном у многим местима у Славонији и сличним, где је међу грађанима различитих националности дошло до одређене поларизације по националном принципу и до стварања масовне психологије нетрпељивости међу становништвом разних националности са израженим међусобним антагонизмима, а посебно у већем делу то је било изражено од стране грађана хрватске националности где се према том принципу формирају одређене разне групе које набављају оружје, организују се у посебне формације и врше припрему за оружану побуну. У то време на целој територији Југославије важио је Савезни Кривични закон, па је према одредбама тог Кривичног закона само набављање оружја и учествовање у припреми оружане побуне представљало посебно кривично дело. Али држава тада није реаговала на начин како је то требала. Како није уследило адекватно реаговање органа државне власти у самом старту приликом набављања оружја и приликом организовања тих група појединих, пошто су набављали дуге цеви, озбиљно оружје за оружану побуну, поједина, чак и врше униформисање појединих лица и међусобно се те групе повезују са циљем

рушења тада постојећег уставног поретка. Ово објашњава управо стварање једне масовне психологије код људи на том простору. Тако војно-способне и међусобно повезане наоружане групе прелазе у организоване формације и немогуће је више третирати као цивилно становништво. Ово објашњавам управо ради генезе настанка тих паравојних формација у местима у Славонији, а посебно у месту Ловас, које се у овом конкретном случају тиче нас. Те оружане групе врше припрему за извршење кривичног дела учествовања и припремања оружане побуне. Оно што је посебно застрашујуће је то да је деловање тих наоружаних група искључиво уперено према једном посебно националном ентитету, а то је према српском ентитету у тој мешовитој средини. Те наоружане формације често имају и проушашка обележја, свакодневно певање усташких песама и друго агресивно понашање, што доводи до изазивања колективног страха код српског становништва. Наведени догађаји у конкретном случају током '91. године на територији Славоније довели су чак и до исељавања становништва српске националности у месту Ловас управо због оваквог деловања ових паравојних формација. Оваква и слична догађања у конкретном случају током 1991. године довели су поред исељавања становништва, довели су до једног психички натегнутог стања и до великог страха. А ово посебно наводим када је у Богдановцима, месту близу Ловаса, крајем 1990. године педесет хрватских бојовника под пуним ратним наоружањем у присуству команданта Бранимира Главаша, који је касније проглашен за ратног злочинца, прихватило је његово јавно изговорено становиште да они сада слободно могу за себе рећи да су усташе. То је изазвало велики страх међу српских становништвом. Знајући за све то, јер се овај догађај врло брзо прочуо, тиме је створена једна контрареакција која је касније, имала је озбиљне касније последице. Сво становништво у мешовитој средини је знало да су ти људи наоружани, да су они оформљени као хрватски бојовници, организовани у паравојне формације, било да су у питању "Зенге" или други, Збор народне гарде или друге неке њима сличне формације са искључиво војним карактером, а све у циљу изазивања оружане побуне. Пошто је уследио прекид кохабитацијом народа различите националности, полако долази до стварања једне крајње непријатељске климе и атмосфере међусобно изразитог непријатељства, а то је кулминирало почетком септембра месеца '91. и током октобра '91. године. Ово је све везано за место Ловас.

По оптужници подигнутој против оптуженог Крњајић Жељка истом се ставља на терет да је у својству команданта Станице милиције Товарник у време постојања насталог оружаног сукоба између хрватских оружаных паравојних формација са једне стране и ЈНА и организоване одбране грађана српске националности са друге стране, да је Крњајић Жељко имао својство командног кадра, да је командовао оружаном групом састављеном од припадника Станице милиције Товарник и добровољаца без навођења у оптужници какву је он ту командну функцију имао и у чему се она састојала, те да је та његова група бројала око двадесетак бораца мештана Ловас. Наводи се даље у оптужници да је Крњајић Жељко командовао том групом приликом напада дана 10.10.1991. године. У наводима стоји да је окривљени Жељко претходно се уверио да у месту Ловас нема наоружаних паравојних формација, бојовника, без икаквог објашњења и описа како и на који начин се то Крњајић Жељко уверио да у том месту, у месту Ловас, нема наоружаних формација, те да се након што се уверио и након уласка у место Ловас његова група да се кретала у Ловасу улицама Прерадовићевом, улицом Марка Орешковића, Лоле Рибара, Фрање Рачког, Краља Томислава, као и да у месту Ловас апсолутно није било наоружаних припадника, бојовника, нити да је пружан отпор било какве врсте од стране наоружаних непријатељских формација. Даље се у самој оптужници наводи да је окривљени Крњајић Жељко наредио, али без објашњења,

коме, како и на који начин да је наређивао припадницима те своје групе, којом је он наводно командовао да отварају ватру из пешадијског наоружања и да бацају бомбе и друге експлозивне направе на куће појединих хрватских мештана, те да је при том био свестан тог свог деловања и да је хтео такво извршење, а да је у његовом присуству од стране НН лица, опет без икакве конкретне назнаке, којима је он командовао, да је запаљено више кућа у Ловасу и то кућа Јосике Ходака, Ивана Оструна, Вида Кризманића, Јоце Кесара у улици Фрање Рачког, Амалије Мартиновић, Јосипа Краљевића, Ивана Цоњара, Ивана Грачанца, Томислава Балића у Улици краља Томислава, те да је пуцано из ватреног оружја од стране припадника те његове групе којом приликом су лишена живота два лица у његовом присуству Вида Кризманића у Улици Фрање Рачког, Ивана Оструна у Лоле Рибара, а без његовог присуства су убијени Мирко Гркић, Цецилија Бадањак, Данијел Бадањак, Јосип Пољак у Марка Орешковића и Пава Ђаковић у Улици Стјепана Радића, те да је он лично примењивао застрашивање према цивилима и то према лицу Томиславу Шелебају, у Улици краља Томислава и према Марији Ходак у Улици Млинској, а да је на углу Прерадовићеве и Лоле Рибара тукао оштећеног Јосипа Јовановића ударајући га ногом у пределу стомака, иако је током поступка наведено само једно потпуно несигурно сведочење да је у питању био Јосип Јовановић, а да је Жељко Крњајић имао неког додира са њим. Ови инкриминисани наводи који се у оптужници стављају на терет оптуженом Крњајић Жељку крајње су произвољни и логички неприхватљиви из више разлога, а одбрана ће изнети и низ необоривих чињеница и друге круцијалне доказе да су сви ти наводи и закључци Јавног тужиоца неутемељени, да су међусобно неповезани и да као такви правно не могу опстати и бити прихваћени од стране суда. Но, првенствено бих се осврнуо на ток досадашњег поступка у овој кривично-правној ствари.

На основу оптужнице Тужилаштва КТРЗ број 7/07 од 23.04.2012. године Виши суд у Београду донео је осуђујућу пресуду, пословни број К-По2 22/2010 од 26.06.2012. године, на ову одлуку Тужилаштво није изјавило жалбу, тако да је ова пресуда само по основу жалбе браниоца окривљених укинута. Дакле, Тужилаштво није изјавило жалбу, а затим је оптужницом од 05.01.2017. године тужилац изменио оптужницу у погледу чињеничног стања стављајући неку тежу квалификацију мом брањенику но што је то било раније првом оптужницом и након које је, на основу које је донета првостепена пресуда која је касније укинута. Против мог брањеника, значи није од стране Тужилаштва изјављена жалба у првостепеном поступку, но суд поштујући принцип законитости чак и када би стајала кривична одговорност на страни Жељка Крњајића не би могао да га осуди за радње које претходном пресудом нису утврђене, односно за које његова одговорност није утврђивана претходном пресудом на коју се Јавни тужилац није жалио јер би то значило повреду забране преиначења и тиме лошији положај окривљеног по његовој жалби, о чему је заузео став Врховни касациони суд у својој одлуци Кзз број 85 од 2012., од 24.10. По становишту Врховног касационог суда забрана преиначења на горе за оптуженог означава не само, ограничава, не само првостепени суд, већ и другостепени суд и она важи до окончања поступка. Дакле, уколико бисмо прихватили да тужилац може да мења квалификацију, иако није изјавио жалбу, онда бисмо угрозили основни принцип кривичног права, *reformatio in reius*. Кривично одељење Врховног касационог суда и кривично одељење Апелационих судова усвојили су заједнички закључак на седници 02.12.2016. године у смислу одредбе члана 453 ЗКП, да у поновљеном поступку се не може мењати правна квалификација, а тиме и кривична санкција, већ се ова забрана односи и на неповољније чињенично стање и чињенични опис радњи извршења кривичног дела оптуженог. Даље истичем да је окривљени Крњајић Жељко да није имао никакву

руководећу или било какву другу командну функцију, било какву компетенцију или било какав чин или пак најнижу могућу команду и командну одговорност, односно није био никакав ни командант, ни командир, нити пак лице са било каквом макар и најнижим чином било какве страже или било какве борбене јединице. Објашњавам даље да је Крњајић Жељко објаснио да није имао руководеће својство по било ком основу, да није био успостављен било какав систем командне хијерархије у групи где је Крњајић био и да је он имао било какву водећу улогу или било какву другу функцију. Крњајић Жељко након изношења чињенице да је, паушалне чињенице да је имао руководећу улогу, да је предводио одређену групу као неки командант групе, односно он мора доказивати негативне чињенице да он није био, Јавни тужилац ничим није доказао да је био, Крњајић Жељко мора доказивати да он није био вођа било какве групе, да није имао било какву војну надређеност над било ким, нити је могао командовати, односно да мора доказати да није био хијерархијски надређен било коме. Уместо да то буде поткрепљено неким материјалним доказом, ми овде, тужилац, имамо чињеницу да тужилац то доказује на основу исказа неподударних, несигурних појединих сведока или саокривљених. Не постоји ниједан материјални доказ, нити га је Јавни тужилац пружио на ову околност да је Крњајић Жељко имао неки атрибут командне надређености било коме. Јавна тужба није ни један једини ваљан доказ пружила на ову околност. То поткрепљујем, у извештају од 25.09.1991. године потписан од стране командира Станице милиције Товарник, Јоргић Љуба, упућеног министру Радовану Стојчићу наведене све командујуће и руководеће функције појединих личности и у том извештају нема никакве командне функције, макар и најниже за оптуженог Крњајић Жељка. Навод тужиоца да је Крњајић Жељко имао неку командну функцију није поткрепљен ама баш ниједним материјалним доказом, а такође су потпуно нетачни наводи дати од стране Јавног тужиоца у завршној речи да је Крњајић показивао које су хрватске куће, за шта га је теретио у почетку окривљени Петроније Стевановић. Међутим, нетачна је тврдња јер је оптужени Петроније у истрази спомињао само Воркапића, а касније је изјавио да их је водио Крњајић. Међутим, на претресу од 20. октобра 2011. године када је сведочио Воркапић Милан и када га је оптужени Стевановић Петроније препознао изјавио: „Ја сам заменио личности, заменио сам да је мене водио Жељко, видите они су некако слични, а то је било давно“, и даље је навео „Када смо ушли ја сам био иза леђа лицу које нас је предводило, а овај борац који је погинуо из Чачка био је мени иза леђа, а овај је човек пуцао, рекао је из ове две рупе тамо на горе на некој кући високо одозго се пуцало“. Такође наводим да је сведок Воркапић Милан у истрази 26.06.2007. године као и на главном претресу касније тврдио да је он водио добровољце, а оптужени Петроније Стевановић није присуствовао саслушању сведока у истрази. Саслушању сведока Милана Воркапића у истрази присуствовали су само заменик тужиоца за ратне злочине и браниоци окривљених. Тада је утврђено да је сведок Милан Воркапић водио добровољце. На питање истражног судије „Ви сте водили, били водич тима“, сведок Милан Воркапић „Тако је“, истражни судија је поновио „Добро, то је рашчишћено“. Из констатације, касније председника већа, на претресу од 03.03.2016. године када је извршено суочење Крњајић Жељка и Петронија Стевановића тада је утврђено да је група у којој је био Петроније Стевановић била та група коју је предводио Воркапић Милан.

Такође, исказ оптуженог Александра Николајидиса није ни у чему расветлио неке битне околности, већ се неосновано теретио окривљени, а то је Александар Николајидис урадио да би себи поправио положај у поступку као оптужени, јер је преговарао са Тужилаштвом за ратне злочине 07.04.2008. године. Анализом изведених

доказа произилази да су његови искази у чистој супротности са осталим изведеним доказима и да не доприносе утврђењу чињеничног стања у склопу свих осталих чињеница. Поуздано и са сигурношћу да се могу извести закључци, већ само су изнети његови, његов исказ је изнет само ради тога да би стекао погодности себи у поступку. Никакву доказну снагу и вредност нема исказ оптуженог Николајидиса. А у завршној речи Тужилаштва стоји да раније оптужени покојни Николајидис каже да се у село могло ући путничким возилом, што је ишчупано из контекста, чиме Тужилаштво покушава да поткрепи оптужницу наводећи да у Ловасу није било припадника Збора народне гарде и припадника МУП-а Републике Хрватске наводећи даље о чему је сведочило мноштво сведока и оштећених да је припадника оружаних формација у Ловасу било. Такође су то потврдили и сами учесници у нападу, па цитирајући исказ оптуженог Николајидиса види се да је тај исказ срачунат само ради његове личне користи, а поуздано је да се пуцало из куће Ђуке Радојчића на добровољце, да је добровољац Ђорђевић убијен и да је у кући Ђуке Радојчића пронађено оружје којом приликом је одузета једна пушка. Остали наводи су такође у супротности са исказом Николајидиса да се у село могло ући путничким возилом. Наводим само један исказ, управо оштећеног Ивана Мујића, да су били организовани око одбране Ловаса, да су имали нешто оружја и да је чуо да су неки дечаци пуцали, а да је убијен један четник. Иначе, подсећам, оштећени Иван Мујић био је припадник Збора народне гарде целих 245 дана у сектору борбеном и 1277 дана у неборбеном сектору. Ако је утврђено да је Петроније Стевановић био са Николајидис Александром у групи где је ту групу предводио Воркапић, онда Александар Николајидис није могао бити близу Крњајић Жељка, те да је дао свој исказ потпуно произвољно, а да је он, а он је имао свог команданта Славка Ступара. Николајидис није знао Крњајића, тек га је у притвору упознао, па према томе није тада могао да да поуздан исказ о његовом идентитету. Списак свих добровољаца који су били са Александром Николајидисом и Петронијем Стевановићем налази се у списима предмета.

Поново подвлачим да Жељко Крњајић доказује неистинитост навода у оптужници, односно доказује негативне чињенице да није имао било какву командну функцију, макар ни најнижу или пак било какав руководећи положај и да мора без обзира што нема никаквог материјалног доказа да доказује негативне чињенице, а тиме и своју невиност.

На основу бројних докумената у списима предмета које смо приложили, посебно оних које смо дали уз поднесак од 01.09.2014. године, стоји Службена белешка од 06.10.1994. године, затим Потврда о оружју за пиштољ калибра 7,62, творница „Токаров“, где се види да је био само у резервном саставу милиције без икакве функције. Затим Пропусница број 34 од 03. октобра 1991. године, значи непосредно пре самог критичног догађаја, решењем МУП-а за подручје Источне Славоније број 8/1-01-6-237 од 20.05.`93. године види се да је Крњајић Жељко био радник на радном месту милиционера, а у Решењу од 15.11.`94. године број 08/1-01/1-418 којим решењем се потврђује на његов навод, навод Крњајић Жељка да је био обичан милиционер, те у склопу других доказа, као Решења Општине Шид број 580-11-97-02 од 12.03.`97. године стоји у образложењу да је Крњајић Жељко дана 11.10.1991. године рањен као добровољац без икакве функције, без икаквог чина или командне компетенције и одговорности, те да је само у периоду од 06. до 08. замењивао командира Јоргић Љубу и то не сам него заједно са Воркапић Милорадом, а да је након тога даље више никаквих других радњи или руководећег положаја није имао, што се види из свих достављених доказа. Ниједан једини доказ у прилог јавне тужбе не стоји да је Жељко

Крњајић имао руководећу или командну функцију или да је учествовао као лице које у било чему одређује и било коме може дати, издати било какву наредбу у било којој формацији, јер није такава хијерархија ни пост

Током поступка суд је саслушао вештака Бошка Антића који је на претресу одржаном 29.10.2015. године објаснио да након што је прегледао бројну документацију у списима предмета и опште сву другу документацију и друге доказе које је проучавао да он уопште нигде није нашао нити је могао наћи да постоји било какав акт, било какав документ, да је Крњајић Жељко дана 10.10.1991. године имао било какву командујућу функцију, улогу, положај, чин или било какву командну компетенцију овом конкретном нападу на село Ловас. Вештак Бошко Антић је децидирано одговорио да у службеним документима такве документације нема, да не постоји било који акт који би потврдио улогу, командујућу функцију Крњајић Жељка, положај, чин и његову улогу у командном смислу приликом напада на место Ловас.

Такође бих, суд је био дужан да поново саслуша сведока Бошка Антића након прибављања података из Регистра хрватских бранитеља домовинског рата за Ловас, јер се управо у решењу Апелационог суда Кж1 По2 3/13 од 09.12.13. године којим се укида првостепена пресуда наводи да за сада остаје нејасно да ли су сва задржана и затворена лица цивили који су били непријатељски расположени или су затворени по неком другом основу, имајући у виду списак припадника Збора народне гарде, који је бранилац тада доставио уз жалбу. Без података из Регистра хрватских бранитеља домовинског рата за место Ловас вештак Бошко Антић у свом налазу и мишљењу и у претходном поступку датом 2011. године говорио је да је напад на Ловас, да није био оправдан, да је непријатељ био прецењен, да у селу није било много хрватских односно оружаних снага припадника "Зенги", МУП-а и да није пружан значајнији отпор, а што тужилац мало мења и у својој завршној речи наводи. Тужилац је навео да се вештак војне струке у међувремену упознао са документацијом коју је пронашао на интернету, одбрана оптужених и искази сведока, што излази из оквира његовог вештачења и у поновљеном поступку овај вештак је одустао од свог налаза и мишљења по питању оцене самог напада на Ловас, али је потврдио да је у селу Ловас било непријатељских снага и оружаних група. Наредбом за вештачење Вишег суда у Београду, Одељења за ратне злочине од 16.06.2011. године КПо2-22/10 под II наведено је да је вештак дужан да изврши увид у комплетне списе предмета скениране на ЦД-у који му се достављају уз ову наредбу, да се изјасни о следећем: да је ли напад на село Ловас 10.10. био оправдан војним потребама и да објасни организацију живота и рада у селу и однос цивилних власти и наоружаног састава. Треба имати у виду да је управо на основу достављеног списка Збора народне гарде уз жалбу бранилаца Апелационом суду у Београду, да је остало нејасан статус, да је и даље остао нејасан статус лица да ли се ради о цивилним лицима или припадницима Збора народне гарде, а управо на основу достављених података из Регистра хрватских бранитеља, вештак Бошко Антић је могао дати објективан налаз и мишљење, а не само на основу документације, војне документације која није била комплетна. Управо писмени налаз вештака као и његово усмено излагање нису били у потпуности, нису у потпуности расветлили све догађаје све док вештак није самоиницијативно и преко интернета дошао до списка хрватских бранитеља и у том случају је проширио свој налаз, употпунио га и комплетирао. Вештак је био ускраћен да да објективан и непристрасан налаз и мишљење јер је био без потребне пратеће документације о постојању и броју припадника Збора народне гарде. Треба имати у виду чињеницу да је управо Наредбом суда наложено вештаку да изврши увид у комплетне списе предмета, да то није учињено јер је вештак добио само

део списка. Такође није имао увид у списе и пре свог усменог излагања од 16.11.2011. и 25.09.2015. године, јер му та документација није била доступна.

Према изложеном, јасно се види да је вештак касније дао објашњење да је у месту Ловас било наоружаних формација и да се нико није могао претходно уверити да нема припадника Збора народне гарде и припадника МУП-а у Ловасу.

Према изложеном, напред наводима које сам навео, са сигурношћу се може извести закључак да Крњајић Жељко није био било какав командујући кадат у смислу успостављене командне хијерархије нити на било који начин имао могућност да да наредбу било коме и да тај коме даје наредбу ту наредбу мора извршити и бити подређен. У реалном склопу догађаја види се да је Жељко Крњајић био само у резервном саставу милиције, без икакве функције, то јест он је био само члан обичан припадник помоћне јединице ЈНА која је вршила напад не место Ловас и никакву другу функцију он није имао. Он није могао дати било какву наредбу било коме, није имао никакве ингеренције, није могао против било ког припадника у помоћној јединици због евентуалног неизвршења неког налога, предлога, "наредбе" да предузме било какву санкцију и да је човек било коме дао неки предлог, Крњајић није могао, није имао могућности и није могао да активира било кога из групе да тај сноси неку консеквенцу. Није могао да предузме поступак кажњавања, јер је био сам. Он је обичан припадник резервног састава. Крњајић Жељко није био никакав командни кадар нити је био командир Станице милиције Товарник и та тврдња је потпуно неутемељена и без икаквих материјалних или других чак и посредних доказа. Окривљени Крњајић је у ранијем поступку изјавио да је он од дела помоћне јединице предводио одређену групу људи, јер је само познавао терен боље од других у месту Ловас и да је тако он одређен сам по себи без било каквог другог разлога да може предводити одређену групу људи, а није био никакво руководеће лице са командним компетенцијама и одговорностима. Он је објаснио да се заправо радило о томе да је он ту групу коју је водио само у смислу вођења, као водич који познаје терен, али не у смислу имања и поседовања неких ингеренција да он одлучује и да он управља распоредом војника њиховим кретањима, да им даје борбене задатке или било шта друго. Он је био познавалац терена који је предводио једну групу и ниједан други доказ није понуђен на околност његове функције на ту околност сем датог исказа Крњајића да је предводио групу. Тај исказ да је руководио групу не може сам по себи се третирали као командна функција, а без склопа свих других чињеница и повезаности са другим материјалним доказима и да буде озбиљно третиран као лице које руководи. Покушај да се оптуженом Крњајићу наметне командна функција је потпуно неодржива. Ово стога што је он само предводник, водич групе као познавалац терена те се не може схватити у смислу организоване командне хијерархије да је он има неку функцију у борбеној јединици. У борбеним јединицама увек постоји успостављена хијерархијска одговорност. Функционисање борбене јединице се на томе и заснива и одговорност самог команданта што он апсолутно није био. То је оно што је пропуштено да се прецизно и тачно утврди и онда би се извео поуздан закључак да Крњајић Жељко није био никакав командни кадар, да није имао никакву функцију, чак ни најнижу, да није био командир Станице милиције у Товарнику, дакле није имао макар једну, једину командну ингеренцију. Приликом давања исказа када је рекао да је предводио, водио групу, чак и да је изјавио да је руководио у смислу некаквог руковођења групом, он је то сматрао у смислу предвођења групе на терену, и то би било у смислу управо његовог знања конфигурације терена те у том смислу да је давао неко упутство о кретању, али чак то није ни нигде ни утврђено ни констатовано да је он распоређивао кретање појединаца.

Чак и да није говорио истину када је тврдио да је командовао, да је предводио групу, он је имао право да каже да је у смислу предвођења групе као познавалац терена групу предводио, а не да је он командовао и да је имао неку ингеренцију над том групом. Из склопа свих осталих доказа и околности може се извести закључак да он стварно није био никоме надређен, јер сви остали докази говоре супротно да је био само обичан предводник који је познавао терен, а других никаквих материјалних доказа у смислу командних компетенција нема. Не може суд да базира одлуку на неутврђеним чињеницама и истину о нечијем командном статусу на усменим исказима било сведока, саокривљених, већ се код таквих ствари увек суштина мора базирати на строго материјалним проверљивим доказима, углавном писменим доказима, што у конкретном случају немамо. Ако би неко од окривљених тврдио да је имао својство официра или командну компетенцију, то он мора поткрепити неким документом и зато постоји објективна провера, а његов исказ само на речима, било да говори истину или не, суд не може такав исказ прихватити, нити такав исказ може бити релевантно цењен у смислу доказног. Окривљени може приликом давања исказа, сматрајући да ће побољшати положај у поступку да говори да је он или неко трећи имао неку руководећу функцију, сматрајући да је њему то најбоље током одбране, да га можда повољније третирају у поступку. Према склопу свих других чињеница и доказа који морају бити подударни, изводи се закључак о статусу одређеног лица у некој оружаног формацији. Током даљег поступка је оптужени објаснио шта је заправо својим тврдњама хтео да искаже када је рекао да је предводио групу, значи он је познавао терен места Ловас, предводио је групу од седам до осам људи и то као водич, а није имао никакву моћ над том групом. Његова група се кретала само десном страном улице Лоле Рибара и не осталим улицама, како се оптуженом Крњајићу ставља на терет.

Искази појединих лица, а нарочито оних који су били на другој страни, њихов исказ се не сме узети здраво за готово и ме сме се поверовати, јер су они са одређеним степеном анимозитета управо према лицима која су 10.10.91. године ушла у место Ловас. Та лица која су учествовала у оружаног побуни као непријатељи тада постојећег уставног поретка, тај степен мржње и даље су према мештанима Ловаса задржали у себи. Заиста нема ниједног јединог акта материјалног доказа који би потврдио било који навод тих сведока и они, њихов говор, њихов исказ о постојању нечијег командовања у командном смислу, то њихово субјективно запажање о одређеном догађају, суд не може ценити као меродаван доказ и такав закључак не може бити третиран као валидан и поуздан у доказном смислу са аспекта командне одговорности, не у конкретном случају да се ради то о Крњајић Жељку него о било ком другом. Које нам је доказе понудио јавни тужилац о томе да је Жељко Крњајић имао командну одговорност. Па ниједан једини материјални доказ нам није понудио јер га нема, на ту околност није пружен ниједан доказ. Осим тих непрецизно дефинисаних и непоузданих исказа сведока и појединих саокривљених који су касније објаснили да је у питању била замена личности која је предводила групу, зато се и озбиљно тај навод не може узети и не може се схватити поуздано да је Крњајић Жељко имао било какав командни статус. Фингирање статуса оптуженог у смислу давања командне ингеренције није доказано. Крњајић није био командант никакве групе већ само је предводио групу добровољаца приликом кретања као што је објаснио.

Вештак Бошко Антић је навео да по питању система командовања код помоћних јединица које су пратиле ЈНА, да систем командне хијерархије није постојао нити је систем уопште био успостављен, а да је у месту Ловас постојало бојовника и припадника "Зенги". У свом налазу из 2011. године вештак је навео да је напад на село

Ловас изведен тако што је непријатељ био прецењен, али није искључио постојање непријатељских оружаних бојовника. И као што је утврђено у месту Ловас је било хрватских оружаних формација, како са лаким стрелачким оружјем тако чак и са тежим оружјем, а ту своју тврњу појачано је навођење постојања присутног броја непријатељских снага. Суд је требао да испита, да саслуша поново вештака Бошка Антића након прибављања података из Регистра хрватских бранитеља, јер је управо у решењу Апелационог суда Кж1 По2 -3/13 од 09.12.13. године којим је укинута првостепена пресуда налази за сада, а остало је нејасно, да су сва задржана и затворена лица која су била непријатељски расположена, да ли су била цивили или припадници "Зенги". Без података из Регистра хрватских бранитеља вештак није могао свој налаз да прошири и да га допуни у смислу потврде већег броја припадника Збора народне гарде и МУП-а Хрватске у месту Ловас приликом напада 10.10.1991. године, а тим би додао оцену о оправданости поуздану и потврдну оцену у потпуности о оправданости напада на Ловас. Када се упознао са том документацијом вештак је проширио свој налаз, али у потпуности није никада добио комплетну документацију. Нередбом за вештачење Вишег суда у Београду, Одељења за ратне злочине 22/2010 од 16.06., под бројем, вештак је дужан да изврши увид у комплетне списе предмета. Треба имати у виду да је управо на основу достављеног списка "Зенги" дао поуздан податак да је у месту Ловас било хрватских бранитеља и ако је вештак добио само део списка, ипак се из свих осталих чињеница и околности потврђују његови наводи.

Такође се из исказа других сведока потврђује да је било наоружаних хрватских бранитеља, а то потврђују посебно обавештајни официр ЈНА Милан Милошевић, који је на претресу пред овим судом, који је одржан 30.10.2015. године, Милан Милошевић је изјавио на питање: „Да ли сте имали информацију да је у селу Ловас постојала наоружана група бојовника и пуно хрватских бранитеља припадника паравојних формација?“, он је одговорио потврдно, наводећи при том да је у селу Ловас било паравојних формација у то време, где се није могао завести ред, да је било пуцњаве, да је било пуцњаве ноћу и да је било несигурности у том месту. На питање да ли су људи у том селу припадници хрватске националности били наоружани и да ли су имали оружје, он је одговорио: "Да, било је оружја које није предато ни након што су јединице ЈНА ушле у село Ловас". Дакле, поред свих других пружених доказа исказ сведока Милана Милошевића потврђује да су постојале одређене групе наоружаних људи који су припадали Збору народне гарде те наводи тужиоца да није било наоружаних бојовника у месту Ловас и да се ради о мирном цивилном становништву су неодрживи, а да их је ЈНА и територијална одбрана напала, у потпуности је таква тврдња неодржива. На постављено питање сведоку који је био обавештајни официр, оперативац, да ли је му је познато да је у Ловасу било 204. сатнија, где је видно учешће имао генерал Анте Росо, да ли је у селу била та 204. сатнија, суд је сматрао да је то сугестивно питање, али је овај навод касније потврђен од стране Хрватске војне команде кроз приложену документацију.

Имајући, дакле, у виду све ово изнето, исказ овог сведока, налаз и мишљење судског вештака Бошка Антића, потврђује да је било наоружаних припадника "Зенги" као и да је ту било пуцања, чак и са смртним последицама у родовима помоћних јединица, где се јасно изводи поуздан закључак да је у Ловасу било припадника наоружаних побуњеничких формација које су у то време припремале већу оружану побуну. То се касније се потврђује привођењем бројних припадника наоружаних бојовника, "Зенги" и одузимањем оружја. Дакле, из изложеног се види да је било наоружаних "Зенги" на дан 10.10.1991. године у Ловасу, а да је касније ноћу долазило до пуцњаве и да је било

појединачних пуцања чак и после тога, где су хрватски бојовници деловали прикривено.

Што се тиче навода које је јавни тужилац изнео по питању исказа оптуженог Девчића датог у претходном поступку, који је тврдио да је оптужени Крњајић имао неку функцију, тај навод је без икаквог доказа дат и то потпуно произвољно. У целини је нетачан, дат је произвољно, а сам окривљени Девчић је касније своју изјаву кориговао рекавши да је он то тако претпостављао, али да ничим није могао **потврдити ту своју претпоставку, тај исказ, него да је на основу такве претпоставке, мислећи то, дао исказ приликом његовог испитивања**. Ови наводи су констатовани у записнику од 25.05.2008. године, страна 9 записника. Девчић је могао можда, да према свом неком концепту одбране да не говори истину или да износи чињенице за које сматра да њему иду у корист да би себи, можда, побољшао положај, али то његово право, у шта ми овде нећемо улазити, Девчић је касније, то је право његово да говори како он хоће, касније је дао објашњење да је сматрао да Крњајић има неку функцију, да је то претпостављао, те те околности објашњавамо да је извршио корекцију свог исказа, претпостављао је да је Крњајић имао неку функцију у командовању и на основу те претпоставке тако рекао.

Исказ Петронија Стевановића да је имао неку командну одговорност, такође је неодређен. На претресу 03.03.2016. године након суочења са Крњајић Жељком изјавио је да он уопште није био у групи са Крњајић Жељком, већ да се после сетио да је он, да га је Крњајић будио у неком кукурузу и да га је тада видео, а да га после тога уопште није видео и да је заправо Воркапић Милан Трндо био вођа те групе којој је он припадао и децидирано је потврдио да је погрешно када је рекао да је видео Крњајић Жељка. Петроније је изјавио да је његов командир био тај што је возио камион, а да је то био Воркапић Милан Трндо, те да са овим предметним догађајем Крњајић Жељко нема апсолутно никакве везе. Дакле, озбиљном и детаљном анализом изведених доказа, оценом битних исказа појединих сведока, посебно из налаза вештака Бошка Антића, као и пружених материјалних доказа које смо раније навели, види се да Жељко није имао никакве командне компетенције, нити је имао могућност да било ком шта нареди, да било кога позове на какву одговорност због неизвршења наредбе или било какву меру или санкцију према било коме, већ је био само најобичнији припадник помоћних јединица без било каквог значаја или било какве функције.

У наводима оптужнице даље стоји да је Крњајић Жељко примењивао мере застрашивања према цивилним лицима хрватске националности у улици Краља Томислава где је живео Томислав Шелебај и да је уперио пушку у његовом правцу говорећи да ће га убити, да га је гурао, да га је називао усташом, да је у Млинској улици био са пушком на леђима према оштећеној Марици Ходак, да је питао: „Где кријеш усташу?“, а да је на углу Прерадовићеве и Лоле Рибара ударио Јосипа Јовановића у пределу стомака. Пре него што се осврнемо на анализу ових инкриминисаних навода који се оптужницом стављају на терет Крњајић Жељку, морамо истаћи, пре свега, и сам породични статус самог Жељка Крњајића и објаснити суду да он уопште није био острашћен у било ком смислу, острашћен мржњом према припадницима хрватске националности. Наиме, Крњајић Жељко ожењен је женом хрватске националности и са њом има децу, па ова основна премиса да је он имао непријатељски однос у смислу непријатељства према припадницима хрватске националности апсолутно је неодржива, као и по његовом опхођењу и комуникацијама са другим људима, што су нам овде саслушани сведоци и потврдили

какав је он човек и како се он понашао и владао током његовог живота у Ловасу. Јавна тужба је превидела да се на подручју Источне Славоније да је постојао '91. године латентни, у почетку латентни антагонизам, да је атмосфера била нетрпељива, да су поједина лица из Ловаса припадници српске националности напустили Ловас, а лица која су као сведоци желела хрватске националности да сведоче и која су се појавила, теретили су припаднике ЈНА често неосновано, изражавајући управо одређени степен анимозитета. Тако потпуно неистинити наводи стоје да је оштећеног Јовановић Јосипа, Жељко Крњајић ударио. Јосип Јовановић није био цивил и није припадао цивилном сектору како је то навео Јавни тужилац. Био је хрватски бранитељ и на списку од 135 бранитеља он је био на 63. месту уписан. Крњајић Жељко није с њим имао никакав сукоб, нити је са овим лицем имао било какав физички контакт. Према томе није могао ни примењивати било какву силу. Жељко није био на раскршћу улице Прерадовићеве и Лоле Рибара како му се то ставља, нити је тамо уопште долазио, па је веома чудно да ова тврдња од лица које није ближе идентификовано, није ближе одређено, тврдања тог неодређеног лица да је Жељко ударио овог сведока је апсолутно неодржива, те посебно се не може прихватити да је Жељко тиме хтео да изврши неко застрашивање, а сам Јосип Јовановић је сутрадан 11.10.1991. године срео супругу Крњајић Жељка и са њом је у крајње пријатељском разговору провео неко време и приликом тог разговора супруга Крњајић Жељка дала му је једну кутију цигарета и пријатељски су разговарали јер су и раније имали пријатељске односе. Па није јасно зашто би при таквој констелацији ствари Крњајић Жељко из чиста мира ударио овог Јовановић Јосипа. Имајући све то у виду јасно је да и тај навод не може бити прихваћен.

Што се тиче оштећене Марице Хоџак, за коју Јавни тужилац каже да је Крњајић Жељко исту застрашивао, она је била у личним пријатељским односима са Крњајић Жељком. Између њих је постојало дугогодишње блиско пријатељство, док су били млади били су момак и девојка, те није прихватљиво и никако није могло да дође до било каквог застрашивања од стране Крњајић Жељка према њој и то се не може прихватити паушално како то тврди Јавни тужилац да је према њој окренуо пушку, према њеним леђима и да је тиме хтео да је заплаши. Да је то било у моменту када је вршен претрес Марица је требала да отвори нека врата. Да ју је као наводно Жељко заплашио и вређао, што је крајње апсурдно обзиром на њихов дугогодишњи однос и на њихово пријатељство. Ајмо да узмемо да је чак и то било тако, уперена пушка иза Маричиних леђа, мора се третирати са доста опреза, како је онда Марица могла да буде застрашена ако је пушка била уперена иза леђа? Нико неће уперити пушку у леђа особи која отвара врата, већ је вероватно пушка уперена, као што би свако урадио, у правцу врата јер иза тих врата може бити непознато наоружано лице, а са тог разлога би пушка управо била уперена према вратима, а не према Марици Хоџак. Уперити пушку у таквој ситуацији то човек ради само из личне безбедности, а не да застраши неког. То је по мени крајњи апсурд и то се тако мора схватати, према конкретној реалној ситуацији на терену. Марица, дакле, не види шта се дешава иза њених леђа, нема ни застрашивања, а посебно што намера Крњајић Жељка није била застрашивање, нити је он могао да застраши Марицу Хоџак обзиром на њихове дугогодишње блиске односе. Сам Крњајић Жељко је касније у свом излагању детаљно објаснио суду овај догађај и сматрамо да је он логичан, да је прихватљив и да управо одражава реалну слику стања на терену. Значи, пушка неће бити уперена неком у леђа, него управо тамо према вратима одакле може изаћи неки наоружани борац или нека друга непријатност да буде.

Што се тиче оштећеног Томислава Шелебаја, такође ни он није цивилно лице, већ бојовник, хрватски бранитељ, а на списку је хрватских бранитеља под редним бројем 16. Наводи да је Крњајић Жељко уперио пушку према њему, да му је претио да ће га убити, да га је гурао, да га је псовао, да га је називао усташом, ти наводи и то вређање или неко застрашивање, ни то се не може прихватити јер то није тачно. Овај сведок се истакао великим степеном пакости према многим лицима, према многим окривљенима у овом поступку. Што се тиче наводне увреде да га је Крњајић Жељко називао усташом, Томислав Шелебај је певао усташке песме, па би се онда могло тумачити да би за њега била увреда да га је Крњајић назвао партизаном или борцем ЈНА или неким потврдним афирмативним обележјем. Овако он га је назвао, и да га је назвао, кажем, усташом, то он не би могао да сматра да је увреда јер се он који је певао усташке песме вероватно тако и осећао. Оваквом сведоку суд апсолутно не може поклонити веру, чак и у најмањем степену. Поново подвлачим да се у ставу 1 оптужнице наводи да је Крњајић Жељко наређивао припадницима своје оружане групе да отвара ватру из ватреног оружја, те да је у његовом присуству од стране нн лица из те такозване „његове групе“ којом је он наводно командовао да је дошло до паљења више кућа и да је запаљена кућа Јосике Ходака. Током доказног поступка је утврђено да такво лице са именом и презименом Јосика Ходак уопште и не постоји. Јосика Ходак не постоји у Улици Марка Орешковића, нити пак у Улици Фрање Рачког или у било којој другој улици. Има неко лице са сличним презименом, али то лице није Јосика Ходак и кућа Јосике Ходака апсолутно не постоји. Необјашњивао нам је, пошто не можемо онако приближно, чак ни апроксимативно тумачити ко је ту оштећен, немамо неких ближих података о том лицу, те се у том делу ближе нећемо упуштати како је могла бити запаљена кућа Јосике Ходака који не постоји. Што се тиче кућа Ивана Оструна и Звонимира Мартиновића, паљење ових кућа апсолутно нема никакве везе са Крњајић Жељком. Крњајић Жељко је све време објашњавао да није имао, као што током читавог поступка износимо, никакву командну функцију, током читавог поступка доказује негативне чињенице. То према посредном његовом сазнању објашњава суду како је чуо од других да је у питању сасвим други каснији моменат паљења ових кућа и то у време када Крњајић Жељко није био ни у Ловасу и када је био већ рањен. Што се тиче паљења куће Амалије Мартиновић, Ивана Цоњара, Томислава Балића у улици Краља Томислава, Крњајић Жељко се тамо чак није ни кретао за сво време до свог рањавања, а није био тог дана ни у улици Краља Томислава, што потврђују бројни сведоци, дванаест испитаних сведока.

Морамо се вратити на сам почетак догађаја у Ловасу када је дошло прво до гранатирања, онда до кретања јединица ЈНА и помоћних јединица. Када је Крњајић Жељко дошао у Улицу Лоле Рибара ишао је само десном страном, пошто је знао терен, предводио је само једну групу људи у смислу водича групе људи том улицом. Жељко је прво дошао да обиђе своју породицу и након виђења са својим најближима већ је око 13 сати са Жељком Ракићем, возачем, добио налог да возе рањену Марију Видић, која је услед гранатирања Ловаса била рањена, добио је налог да је возе у Војну болницу у Шид и они су одмах одвели Марију Видић у Шид. Тада је отишао и тек се вратио у Ловас сутрадан, негде око подне, а онда одмах добија наредбу да доведе једног гардисту, једног полицајца за потребе ТВ Шид. Он доводи Рендулић Ивана и Краљевић Златка и креће на пут за Товарник где бива рањен приликом изласка из аута. Рањен је у ногу и погођен је у груди. На себи је имао заштитни панцир и зрно није пробило тај панцир, али је имао изузетно тежак ударац и велики бол, тешко је био угруван, а рана у нози му је касније лечена. Ако се узме у обзир сведочење Рендулић Ивана, видеће се да се Крњајић Жељко понашао крајње коректно према њему, иако се Рендулић Иван

раније, пре него што је Жељко под притиском Зенги, бојовника, морао да напусти Ловас '91. године, у појединим моментима понашао не баш са великом дозом љубави према Жељку, а једном када је држао пушку рекао је Жељку једно друго лице у присуству овог Рендулића, рекао је Жељку да би могао да га убије као кера. Дакле, Жељко чак ни према том човеку који баш и није био коректан према њему, није испољио ни насиље, ни застрашивање, него нам је тај сведок сведочио крајње коректно и са пуно поштовања према Крњајић Жељку, тврдећи да никога апсолутно Жељко није на било који начин ни увредио, нити застрашивао.

Анализирајући кретање Крњајић Жељка у Ловасу у овом кратком интервалу уз задржавање код својих родитеља и комшија поред куће његових родитеља, поуздано се види да је неодржива тврдња Јавног тужиоца да се Крњајић Жељко могао кретати у наведеним улицама како то Јавни тужилац у оптужници наводи. Ту, чак временског простора апсолутно није могло бити да би могао да се креће свим овим улицама и да буде присутан одређеним догађајима. Жељко Крњајић се није кретао Прерадовићевом улицом, нити је био на углу Лоле Рибара и Прерадовићеве, и нико од сведока њега ту није могао видети. Неодржива је теза, а искази појединих, непоуздани искази појединих сведока неповезани су и не могу служити као основ кретања Крњајић Жељка јер исти није био у тим улицама. Крњајић Жељко није био у тим улицама, није имао никакву командну функцију, те како није постојала организована јединица, сам Жељко није могао имати било какво командовање и наводимо да нико од тих сведока није у групи која се кретала са Крњајић Жељком није потврдио његово кретање наведеним улицама, а посебно не на углу Лоле Рибара и Прерадовићеве. Две су круцијалне ствари, Крњајић Жељко није имао командну одговорност, није имао могућност да наређује, није могао било кога да спречи, да било коме нареди, и није учествовао у паљењу кућа, нити је застрашивао било кога и није био присутан када су НН лица палила поједине куће, како се то наводи у тачки а) став 1 оптужнице. Никаквих сазнања нема, нити има било каквог другог увида да се може у довести у вези са погибијом лица Вида Кризманића, Ивана Оструна, са тим Крњајић Жељко апсолутно нема никакве везе.

Даље, из исказа појединих сведока, чије је саслушање обављено у поступку који није сагласан са нашим Законом о кривичном поступку, значи на начин како то пред органима друге државе урађено, коришћење тих исказа сведока је крајње проблематично и молим суд да посебно води рачуна о њиховим исказима и да сагледава подударност са реалним стањем на терену и исказима, материјалним доказима и исказима других сведока који су овде пред судом саслушани, суд тим сведоцима не може поклонити веру, имајући посебно све оно што сам навео, а посебно велики степен анимозитета према припадницима ЈНА. Суд је морао саслушати сведоке које је одбрана накнадно предложила, а ово стога што би се истина поузданије утврдила, те истичемо да је у доказном поступку пропуштено да се изведе доказ на околности које су све особе у месту Ловас биле као бранитељи, које су све особе припадници Зенги учествовале у оружаном побуну против тада регуларне Југословенске Народне Армије, а посебно која су све лица у Ловасу била 10.10.1990. године наоружана приликом упада приликом заузимања места Ловас од стране ЈНА и помоћних јединица. Лице наведено у Регистру бранитеља под редним бројем 3. Иван Кризмановић који не постоји, одбрана сматра да је у питању лице Зоран Кризмановић, Кризманић, који је био хрватски бојовник, те да су на ову околност оптужени Крњајић и његов бранилац тражили саслушање његове супруге Бранке Јерковић, која живи у селу Падеј код Зрењанина. О овом доказном предлогу саслушање Бранке Јерковић није

одлучено ни позитивно, ни негативно, већ је ускраћено извођење тог доказа, тај предлог нису предложили на припремном рочишту, то је тачно, али у циљу доказивања материјалне истине и утврђења ове чињенице њено саслушање би, пошто смо накнадно њу открили, било би корисно. Тај предлог није прихваћен, а саслушање Бранке Јерковић можда би нам дало и неке друге, упутило нас на неке друге доказе који би у овом поступку могли бити корисни. Подвлачимо да је законодавац горе наведену законску одредбу да се не може као доказ изводити доказни предлог који није дат на припремном рочишту, да је законодавац имао интенцију приликом доношења тог да се не би вршиле злоупотребе процесних могућности, а овде се у конкретном случају не ради о томе јер окривљени није могао одмах у почетку знати да је Кризмановић и Кризманић једно те исто лице, него је до тог закључка дошао током трајања овог поступка. Иначе, као што је одрбрана већ неколико пута током поступка навела сагласно одредби члана 54 Закона о судијама, суд је дужан да утврди истину, односно да служи истини и правди, па са тог разлога сматрамо да суд у таквим случајевима за доказни предлог који је током поступка изнет, а није био изнет на припремном рочишту, да такав доказни предлог суд треба прихватити управо са овог разлога да би суд утврдио истину и да служи истини и правди. Окривљени је дошао до тог податка током поступка и не ради се ни о каквој злоупотреби процесних могућности. Такође, одбрана је уз жалбу на решење суда од 27.09.2018. године доставила суду одређену документацију објашњавајући да исту документацију доставља као пратећи документ уз жалбу, из чега суд у смислу склопа свих околности, а поштујући један од основних принципа, принцип активности кривичног суда, суд мора ценити те доказе управо имајући у виду ту документацију која је приложена и сагласно тој документацији у склопу свих других околности суд мора изводити закључке како би поуздано и тачно утврдио материјалну истину, па нам је жао због тога што је суд пропустио да то учини. Бранилац окривљеног је доставио суду дозволу за боравак у зони безбедности Војне поште 2082-3 Београд од 26.12.'91. године из које се јасно види статус Жељка Крњајића, односно из исте се види да је Крњајић Жељко био обичан милиционер, а не командир како му се ставља на терет. Ова чињеница несумњиво одређује његов статус, што Жељко током читавог поступка упорно тврди да је он био само обичан резервиста милиционер и да никакву командну функцију у Станици милиције или пак неку другу руководећу функцију није имао.

Такође, у завршној речи Тужилаштва за ратне злочине наводи се у поновљеном кривичном поступку, да су изведени докази и да није утврђена ни једна од битних околности из извештаја Министарства одбране Републике Хрватске види се да су Јосип Јовановић, Мирко Гргић, Емануел Берић и њих да не набрајам све, њих 135 лица да су била хрватски бојовници, а да се није радило о цивилним лицима. Суд није прибавио податак Министарства обране Републике Хрватске да су лица Ивица Сабљак, Жељко Павлић, Антун Лукетић, Иван Цоњар, Томо Сабљак били цивилна лица или припадници постројби, није тражио ни податке за друга лица Ђуру Радочаја, Жељка Павлића, Ивана Цоњара, Тому Сабљака, који су сви наведени као хрватски бранитељи у Регистру хрватских бранитеља, што је извршен увид у тај документ на претресу од 23.11.2015. године, Ивица Сабљак, иначе припадник постројби, што је утврђено током поступка, а што се на самој камери видело. Такође бих навео да је терећење за ратни злочин неодржив, а да је из извора Министарства одбране Републике Хрватске и других писмених изјава сви оштећени да нису били цивилна лица већ припадници хрватских оружаних снага. Овде постоји читав један списак тих лица. Међутим, то би предуго било да ја читам и да о сваком од њих говорим, јер се јасно види да су били припадници, да су били хрватски бојовници и да су припадали Збору народне гарде.

Навео бих да су поједини сведоци потврђивали да су одређена лица припадници хрватских гардиста управо лица која су припадници хрватске националности били у месту Ловас. Као што сам навео Петар Палијан, Златко Краљевић, Милан Радмиловић, Мило Кесар, Мато Батаковић, Емануел Филић, Станислав Фрањковић, у оптужници се наводе као оштећена цивилна лица. Та лица нису уопште цивилна лица, већ се ради о бојовницима. У наређењу за [извођење](#) Строго пов.број 346-1 од 09.10.1991. године које је потписао Душан Лончар, а што се и у налазу и мишљењу вештака Бошка Антића потврђује, командант Друге пролетерске гардијске механизоване бригаде наредио је 09.10. да група старешина командне бригаде и команданти и командири јединица изврше напад извођењем правца Томаник-Бела линија-Ловас, јужна и источна ивица, с циљем да се извиди ова деоница пута, силос, Фабрика обуће, електрични млин, ловачка кућа, јер су уочене неке групе припадника Министарства унутрашњих послова Хрватске и Збора народне гарде на овом працу и код ових објеката. Дакле, из овог наређења се јасно види да је било бојовника и да је чак и поред самог Ловаса у близини било организованих припадника "Зенги". Дакле и за време овог периода и приликом напада је било припадника, били су наоружани, припадника бојовника, припадника "Зенги", били су наоружани...

Председник већа: Браниоче, ја ћу морати да Вас упозорим у складу са одредбом члана 413 став 6 ЗКП-а да се не понављате у изношењу завршне речи.

Адвокат Радоје Алексић: Добро.

Председник већа: Наставите.

Адвокат Радоје Алексић: Ево скратићу, при крају сам.

Председник већа: Изнесите завршну реч, она није лимитирана, колико год сматрате да треба.

Адвокат Радоје Алексић: Није од посебног значаја, али ћу навести, да је. на пример овај сведок Рендулић потврдио да је био задужен калашњиковим, да је у исто време и други да су имали овај оружје и тако даље, да је генерал Анте Росо био у Ловасу, да је довео тридесет до четрдесет бораца, да су били Брајковић Владо, звани Срећко, Францисковић Златан, звани Патак, да је било других припадника, наравно види се из овог списка и остало. Осврнуо бих се на исказ овај сведока Жељка Ракића, прво бих се на исказ Драга Оструна, да је био бранитељ из Ловаса. Преко документ камере је утврђено да је био овај и у Регистру хрватских бранитеља. Неосновани су наводи такође из речи јавног тужиоца да је у Ловасу, да није било Збора народне гарде, а Радомир Савковић истиче, добро да ово не третирам.

Навео бих да не постоји лице Милан Вукотић и лице под овим именом није саслушано у својству сведока. Да је сведок Жарко Ракић да се кретао са групом милиционера у Ловасу на дан 10.10.'91. године и да се прикључују тадашњој Станици милиције Товарник. Сведочио је да је поред неког млина почела пуцњава, али у првом делу улице где су се они кретали, ту је већином српски живаљ. Док су ишли кроз село чула се пуцњава, када су прошли задругу ту је било пуцњава из неког воћњака са брда и око два сата се ту пуцало. Касније са Крњајићем је одвезао неку рањену жену у Шид и по повратку остао је да спава у Товарнику код Ђуре Продановића. Ту он говори да је живео у Ловасу, утврђује се на основу његовог исказа, да се пуцало код млина, да је

чуо пуцњаву, да је пуцано из воћњака, са брда, па је логично да овај, да је било бораца, бојовника. Сведок Никола Мацура такође се кретао у Ловасу, у групи са милиционерима, изјавио је да је било пуцања, да је око центра да су пуцали на њих, а приликом његовог саслушања није утврђено одакле се пуцало, ко је пуцао на њих, да би се закључило да је сведок могао или није могао да види ко је пуцао. Сведок се касније вратио у Товарник, како је изјавио. Милан Станић кретао се са групом добровољаца такође у Ловасу и изјавио: "Отпор је био слаб, али је био". Ту је била и једна жртва са наше стране, убијен је један човек. Из тог села су пуцали на нас, да ли је то било из шупе, куће са крова или неке куће, било је пуцања", али није могао да утврди. На основу исказа наведеног сведока закључује се да сведок није видео ко је пуцао, али је било пуцања и логично је да никог није могао видети јер је пуцано са разних страна, истовремено и са крова, из шупе, из кукурузишта. Имајући у виду исказе других сведока закључује се поуздано да је било припадника бојовника. Сведок Радомир Бајић потврђује да је било пуцања са крова, али није био сигуран да ли је лице које је пуцало било у цивилном оделу или у униформи. Није видео ко је пуцао, али је потврдио да је било пуцања, што је такође потврдио сведок Никица Главочевећ, који је рекао да је било и лица која су била у цивилу, али која су пуцала, јер су били припадници бојовника и најједноставније им је било да буду опкољени, да баце пушку и да се представљају као цивили, што су многи масовно и радили. "То могу да тврдим поуздано". Пато Ференц је сведочио да су на самом улазу у Ловасу **примили борбу**, да су применили борбу са неколико њих из возила четири, пет из белог "Голфа". "Golf" је стајао и они су из "Golda" отварао ватру, затим је сведочио како је напред наведено, о погибији Ђорђевића, затим у Гробљанској улици да је отворана ватра и да се пуцало са краја села, а да је такође било и спорадичне пуцњаве касније на припаднике ЈНА и помоћне јединице, посебно у току ноћи док су били стационарани у трпезарији задруге. У прозор је испаљен цео оквир муниције. Такође је потврдио да је првих дана, ноћи да су отварао ватру на њих. Ово исто потврђује и Никица Главочевећ који каже да је возило беле боје прошло поред њих и да су пуцали и да се чула реченица: "Једем вам мајку четничку", затим се чула рафална паљба. "Не знам да ли је било више њих, али сигурно јесте, не знам тачан број". 23.11. констатовано је преко документ камере врши увид из Регистра бранитеља лица из Ловаса и да се види да је Томо Сабљак бојовник. Слободан Марковић је изјавио да је било погинулих и да су скупљали неке лешеве. Сведок Радомир Бајић да је пуцано са крова на њих када су били код школе где су требали да преспавају. Сведок Грачанац Марко је такође изјавио да је .."борба за наше село трајала неколико сати, четири, пет и да су одбрану вршили припадници "Зенги", где је било наших мештана односно да су били наши мештани". Ову изјаву је дао 26.03.1993. године у Окружном суду у Риједи, Кри.број 204/93. Такође Иван Мађаревић изјавио је да као припадник Збора народне гарде, да је био бранитељ у Ловасу, на страни 9 записника од 10.10.2006. године. Такође Јосип Петаковић је изјавио да је био припадник Збора народне гарде у Ловасу, да је било припадника паравојне јединице "Шакала", да су неки ишли чак и на школовање, а да је читавом јединицом командовао Томислав Марчеп, да су имали пушака, аутоматских, „калашњикова“ и увидом у Регистар бранитеља утврђено је да је ово лице на списку бранитеља из Ловаса. Такође и сведок Антон Лукетић сведочио је да је било четири, пет пунктова одакле су, где су имали аутомате и друго оружје, да је чуо да је у селу постојао организовани отпор и да се тај отпор покушали да пруже лица за које он зна, Јаков Балић, Јосип Цоњар, Синиша Павличић, Тома Балић, Видековић и још неки. Такође је и Дарко Мартиновић изјавио да је био припадник Збора народне гарде и члан Кризног штаба, да је био у Ловасу пре напада и да је било чак и наоружаних припадника и полицајаца из Илока. Његова изјава је од 29.12.2010. године. Такође и

сведок Марија Лукетић у својој изјави од 27.09.2011. године је изјавила да је њен супруг Ђука Лукетић и његов брат Анте Лукетић, као и њихов отац Петар, да су били организовани за одбрану села и да су давали страже и имали распоред. Није знала ко их је организовао али су били наоружани и сви у селу знали да држе барикаде. Јелена Лукетић, такође, супруга Петра Лукетића, потврдила је овај исказ, а у борбеном извештају команде 443 строго пов.број 443-1 од 17.10.`91. године наведено је: "ТО Ваљево које обезбеђује Ловас у вечерњим часовима на њих дејствују снајперисти и врше узнемиравање у ноћним часовима". Дакле, сви ови сведоци потврђују да је Ловас имао наоружаних бојовника па наводи тужиоца да Жељко Ракић, Никола Мацура, Милан Станић да нису, њихове изјаве да није пружан отпор су неодрживе. Један сведок кога Тужилаштво наводи да је изјавио да Ловас уопште није пружао отпор и да су се људи предали је сведок Радомир Шаковић, који је први пут отишао у Ловас тек неколико дана након што је Ловас био заузет, 13.10., што је поуздано утврђено. За сва ова лица 135 њих постоји потврда да нису били цивили него бојовници.

Председник већа: То сте веч рекли браниоче, ја Вас пажљиво пратим и упозорила сам Вас да се на понављате, нема сврхе. Са којим циљем то радите? То се све транскриптује...

Адвокат Радоје Алексић: Да је

Председник већа: Сачекајте само, браниоче сачекајте кад причам. Све што Ви кажете као што знате улази у записник, транскриптује се. Не знам која Вам је сврха тога да понављате једну исту реченицу десет до петнаест пута, нема никакве потребе за тим. Значи све је транскриптовано, све је унето у записник, за понављањем нема потребе.

Адвокат Радоје Алексић: Као датум смрти Ивана Цоњара, наводи се 22.10.`91. године, а у оптужници се наводи да је страдао 18.10.`91. године. Ту постоји неподударност па се види да је са доста произвољности, доста произвољности има у наводима оптужнице.

Посебно смо тражили да суд одреди психијатријско вештачење сведока Драга Сабљака, јер се из његове медицинске документације види да је он био психијатријски случај и види се да је имао психолошке поремећаје, тежак синдром, једна врста прогресивне шизофреније. Такође поједини сведоци, као Станислав Фрањковић, лечен је на психијатријској клиници, Емануел Филић такође, затим Берислава Филић, Петар Вулета, Јосип Сабљак. Ово понављам нерадо, ово подвлачим нерадо, хоћу рећи, али је сведочење ових лица обзиром на њихово стање **биопсихике** такво да њихов исказ са крајњем обазривошћу суд треба да узме и приликом извођења доказа да посебно води рачуна о томе како су и на који начин ови сведоци давали свој исказ.

Као што сам навео из списка војних обвезника од 09.10.`91. године и из наређење капетана Радојичић Милана се види да је Крњајић био обичан војник, обичан добровољац, хоћу рећи. Није имао никакву функцију.

Председник већа: И то сте рекли браниоче.

Адвокат Радоје Алексић: Такође одбрана је доставила, доставили смо сталну пропусницу да је та пропусница заправо била лажни документ, обзиром да је исту потписало непостојеће лице Боривоје Богуновић, да је печат на истој злоупотребљен,

из разлога које смо већ објаснили. Пропусница је лажно сачињена да би медицинско особље далеко дало третман рањеном Крњајић Жељку, како пише "жеља да те боље лече". Стављен је печат који не припада тој области, неких 200 километара, једна слова су на једном делу овај пропуснице, а на другој машини види се да су потпуно друга слова. Ми смо дали предлог да се одреди графолошко вештачење или вештачење од стране вештака трасолога, суд је одбио тај предлог, сматрамо да је очито да је тај документ кривотворен и то поново подвлачимо, те да због тога кривотвореног документа не може се заиста Крњајић Жељко третирати као лице са било каквом функцијом у војноформацијском смислу. Сам окривљени је предао суду три пропуснице, само је једна узета као доказ у доказном поступку, док друге две нису узете да од стране буду цењене. Окривљени је такође предао и ЦД као што сам навео са 135 хрватских брањеника, тужилац се том предлогу противио, сам суд о овом предлогу није одлучивао, па молимо суд да приликом доношења пресуде цени тај доказ.

Обзиром да су овде инкриминисане радње које се оптужницом стављају на терет Крњајић Жељку, да се базирају углавном само на непоузданим и неподударним исказима сведока, да материјалних доказа нема у односу на мог брањеника, те да нема никаквог другог ваљаног материјалног доказа да је Крњајић имао командну компетенцију, да је могао командовати приликом уласка у село Ловас, сматрам да оптужба према Крњајић Жељку ни у чему није поткрепљена и да је потпуно неутемељена. Обзиром на наведено, једина правична и на закону базирана одлука суда у овој кривично правној ствари била би ослобађајући одлука у односу на Крњајић Жељка, јер се јасно види да именовани није починио ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 КЗ СРЈ у саизвршилаштву, у вези члана 22 КЗ СРЈ те предлажем да суд доноси ослобађајућу пресуду. Истичем и то да се након донете пресуде увек поставља питање да ли је пресуда правична и на закону базирана, да ли је чињенично стање поуздано утврђено и да поуздани докази темеље такву пресуду. То изазива одређену сумњу уколико то није тако. Стога подсећам суд да у свакој сумњи треба ићи у корист окривљеног и да завршим, молим суд да приликом доношења пресуде да има на уму ону стару латинску изреку: *Se damnat iudex innocentium qui opprimit.*

Захваљујем се.

Председник већа:

Суд доноси

Р Е Ш Е Њ Е

Одређује се пауза у трајању од тридесет минута.

Главни претрес ће бити настављен у 12 и 50.

Након паузе **наставља се** главни претрес.

Бранилац окривљеног Дарка Перића, адвокат Јасмина Живић у завршној речи изјави.

Изволите браниоче.

Адвокат Јасмина Живић: Јасмина Живић, адвокат.

Поштовано веће, тужиоче, увезене колеге адвокати и сви присутни у судници, оптужницом Тужилаштва за ратне злочине од 28.11.2007. године више пута прецизираном, а последњи пут 14.06.2018. године, мом клијенту оптуженом Перић Дарку и још осморици оптужених стављено је на терет извршење кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва. Одбрана окривљеног Перића остаје при свим наводима из обе завршне речи изнете у овом поступку, а нарочито наводима из завршне речи изнете пред овим већем 11.05.2017. године. У поступку који је настављен након изношења те завршне речи није изведен ниједан нови доказ, а чињенично стање се у односу на окривљеног Перића није изменило. Од тада је ново само што је поступак против окривљеног Миодрага Димитријевића раздвојен, па се у овој завршној речи нећу поново освртати на све оне наводе из Димитријевићеве одбране, али ћу остати при свему што сам изнела до сада.

Наиме и сада оспоравамо како правну квалификацију, тако и чињенично стање диспозитива оптужнице. Најпре, што се тиче правна квалификације, сматрамо да није доказано да се окривљени Перић као резервни капетан прве класе у својству команданта Противдиверзантског одреда ТО Ваљево нечовечно поступао према цивилном становништву Ловаса, те да је на начин како је то ближе описано у диспозитиву оптужнице извршио кривично дело које му је стављено на терет. Одбрана окривљеног Перића је истрајна и доследна и то не само од почетка овог кривичног поступка већ и раније у изјавама које се у овом поступку не користе као доказ. Ниједна од тих изјава које је он дао не разликује се од осталих, а он је говорећи о дешавањима у октобру месецу `91. године остао доследан у свему ономе што је изјавио приликом првог саслушања.

Анализирајући његову одбрану долазимо до следећег. На територију Славоније дошао је почетком октобра 1991. године, као резервни капетан прве класе, командант Противдиверзантског одреда из Ваљева. Његова јединица упућена је у село Товарник, а затим пошто су преноћили упућени су у Сремске Чаковце. Са њим је дошао испред штаба Четврте оперативне зоне потпуковник Димитријевић, који му је био претпостављени старешина. Након пар дана 14.10.`91. године потпуковник Димитријевић је са једним диверзантским водом отишао у село Ловас. Перић је до 17.10.`91. године остао у Сремским Чаковцима са две чете, да би преко средстава везе добио наређење од потпуковника Димитријевића да једну противдиверзантску чету пошаље у село Ловас. Како су у Ловасу налазио већи део његовог одреда одлучио је да и сам крене са наведеном четом. У Ловас су стигли у касним поподневним часовима. Истог дана одмах по доласку потпуковник Димитријевић га је позвао на састанак на коме је он остао док му нису издата следећа наређења: да пренесе наређење командиру чете Влајковићу да са својом јединицом изврши претрес воћњака у близини погона "Борово", да распореди војнике за обезбеђење објекта и да он лично сутрадан крене у извиђање шуме "Бадњара". Осим од потпуковника Димитријевића у Ловасу није примао ни од кога другог наређења нити се јављао у команду Друге гардијске моторизоване бригаде у Товарнику нити је био позван да присуствује било каквим састанцима осим једног на који га је позвао потпуковник Димитријевић 18.10. у јутарњим сатима. Сва наређења која је добијао од потпуковника Димитријевића добио је усмено и непосредно осим наведеног да у Ловас пошаље једну ПД чету која је, како

је већ наведено, добио преко средстава везе. Што се тиче акције претреса терена на основу наређења које је добио од потпуковника Димитријевића на састанку да треба да изврши претрагу терена, воћњака, због сумње да из тог правца претходне ноћи је било дејство хрватских снајпериста, сматрао је да се не ради о нарочито опасном задатку. Истовремено му је потпуковник Димитријевић рекао да затвореници треба да се крену са војском у претрес због тога што они знају где су поставили минска поља за која се не зна. Поручнику Влајковићу командиру чете пренео је наређење онако како је и добио да се иде у претрес терена, да са њима иду и добровољци као и мештани, да се иде путем ка воћњаку, да у близини пута постоје минска поља, онако како је њему објашњено, да ће им иста показати мештани водичи како би их заобишли. Дакле, строго је утврђен правац кретања који је био ван простора за које се сумњало да је минирано. Поручнику Влајковићу је наређено да командује наведеном акцијом, као и да се приликом командовања консултује са лицем по имену Јоца, командантом добровољаца обзиром да тај има више војничког искуства. Приликом преношења наређења били су присутни командири водова Стојковић, Плавшић и окривљени Јосиповић, али нико од наведених се није бунио, нити је тражио додатно објашњење за било који сегмент планираног претреса. О инциденту који се десио у пољу детелине обавештен је радио везом од стране поручника Влајковића док је био у извиђању на супротном крају села. Након што су окривљени Влајковић и окривљени Јосиповић ухапшени и одведени у Шид самоницијативно је следећег дана дао изјаву о дешавањима у Ловасу. О дешавањима у Ловасу за два дана колико је тамо боравио мало зна. Није му познато ко је формирао затворе, нити је чуо за постојање било какве војно-територијалне команде, нити му је познато обавештење грађанина села Ловас, нити је чуо да га је добошар читао.

Што се тиче исказа саокривљених, како садашњих, тако и бивших који су у међувремену преминули, а чији су искази прочитани, изузимајући исказе окривљених Димитријевића, Влајковића и Јосиповића, готово ниједан од њих не даје значајнију улогу окривљеном Перићу, осим оне коју је имао у наведеном периоду. У овом делу остајемо у потпуности при наводима раније изнете завршне речи и нећу поново анализирати одбране окривљених.

Што се тиче исказа сведока, анализираћу неколико кључних који иду у прилог одбрани окривљеног Перића.

Сведок Душан Лончар, командант Друге гардијске бригаде приликом саслушања код истражног судије и на главном претресу тврдио је да Дарка Перића ни не познаје. Први пут га је видео у суду, па је нетачно да му је овај било када било где и било шта реферисао. Официри из Штаба бригада који су у овом кривичном поступку саслушани као сведоци сагласно су изјавили да не познају оптуженог Перића, а он се ни не спомиње ни у званичном оперативном дневнику бригаде. Ово је још једна потврда да је на линији командовања између окривљеног Перића и Лончара био окривљени Димитријевић који је био претпостављени окривљеном Перићу.

Сведок Ратко Ђокић је такође два пута саслушан у току овог кривичног поступка. Исти је између осталог потврдио да је окривљени потпуковник Димитријевић био главно командујући за две чете у Ловасу. Сведок Градимир Вељовић приликом саслушања код истражног судије тврдио је да му је надређени пуковник Лончар док није дошао пуковник Димитријевић који му је аутоматски постао надређени јер је старији по чину, активни потпуковник, док је он по чину капетан. На главном претресу је покушао да ублажи оно што је рекао наводећи да му потпуковник Димитријевић није био надређен, већ да је дошао да би му пружио стручну помоћ. Сведок Мирослав Плавшић,

командир Трећег вода ПД чете тврдио је да је након дешавања у пољу детелине када се све завршило дошао Перић и да је почео да грди Влајковића и питао га ко му је наредио да иде кроз детелину и да му је овај одговорио да он није могао да води акцију и да су је водили ови из „Душана Силног“ и да њега нико ништа није питао. Наведено указује да правац кретања колоне није утврђен кроз детелину која је била минирана, већ је дошло до промене правца у току кретања колоне и да јасно потврђује да Перић није пренео на команду над ПД четом неком другом лицу.

Сведок Борисав Пребег, војник ПД чете који је чувао заробљене Хрвате у ноћи 17. на 18.10. изјавио је да му је Перић дао четири кутије цигара да подели заробљеницима и да му је наредио да се ови стражари понашају фер према затворенима и да нико не сме да их пипне. Ова изјава сведока јасно говори о ставу Перића према заробљеним Хрватима и доводи у сумњу тврдњу да је он према истима могао да буде на било који начин нечовечан и окрутан. У прилог овоме иде и чињеница да су у предмету К-25 из 2000. године пред Жупанијским судом у Вуковару сведоци Ђука Радочај, Јосип Острун, Јосип Лукетић и Томислав Шелебај који су са поља детелине враћени у задругу у селу изјавили да су их војни резервисти чували и да су имали наређења да пуцају ако било ко покуша да дође и да их малтретира. Они спомињу неког Гана који је то рекао стражарима. Јасно је да је у питању Митровић Драган Гане, Перићев курир који је пренео његова наређења. Именовани сведок нажалост није могао да се појави у овој судници због тешке болести. Наведене изјаве сведока које су дате у Вуковару потврдили су и неки сведоци који су сведочили у овом поступку. И поред тога што су у овом кривичном поступку саслушани бројни други сведоци који су били део тадашње ЈНА одбрана окривљеног Перића не сматра да су њихови искази релевантни.

Што се тиче налаза вештака у прилог одбрани окривљеног Перића иде основни налаз вештака војне струке Бошка Антића и то нарочито следећи делови. На однос Димитријевић – Перић може се у крајњем случају применити Правило службе оружаних снага и то тачка 37, цитирам: „Лица у служби у оружаним снагама дужна су да извршавају наређења најстаријег присутног старешине када није присутан претпостављени старешина“. Даље, „према расположивој документацији све снаге су од 14.10.91. године требале бити потчињене потпуковнику Димитријевићу. У време постојања ЈНА у систему руковођења и командовања појмови координатор, саветник су непознати. Јединице територијалне одбране и њихови официри нису били обучени, а ни предвиђени за употребу у оваквим ситуацијама“. Што се тиче тока оптужбе против окривљеног Перића имајући у виду целокупан ток овог кривичног поступка, почевши од захтева за спровођење истраге, па све до последњег прецизирања оптужнице, ток оптужбе против окривљеног Перића се мења и то у позитивном смеру све до укидања првостепене пресуде. Ни најновије наведене оптужбе нису тачне. Прво, недоказано је било какво нечовечно поступање окривљеног Перића према било коме, а нарочито према цивилном становништву. Дакле, окривљени Перић нити је акцију планирао, нити ју је спровео, па се поставља логичко питање у чему се састоји његово нечовечно поступање. Друго, никада нико, па ни оптужени Димитријевић му није издао наређење да се цивилно становништво користи као живи штит. Уосталом, тај термин од свих оптужених нико никада није ни споменуо. Битно је напоменути да је оптужени Димитријевић у истражном поступку на питање истражног судије рекао да Перић није ни знао ко су заробљеници. Треће, имајући у виду личност окривљеног Перића да је био свестан незаконитости и недопуштености таквог наређења и било каквих могућих штетних последица за истог, не би га ни пренео. Као што је већ речено сматрао је да се не ради о нарочито опасном задатку, што у крајњем случају може да буде лоша процена, а не кривично дело.

Са друге стране, поставља се једно логичко питање: због чега је окривљени Перић оптужен за нечовечно поступање? Шта је он урадио нечовечно и окрутно према заробљеним цивилима? Примио наређење које је проследио свом потчињеном официру, а коме је исто и било намењено. Да је то наређење било у писменој форми, као што тврди вештак да је требало да буде, поставља се питање да ли би окривљени Перић као обичан поштар био оптужен за нечовечно и окрутно поступање. Даље Тужилаштво тврди да је Перић био сагласан са том наредбом. Нико од саслушаних у овом кривичном поступку, па ни сам Перић, то не каже. У војсци не постоји термин „сагласност са наредбом“. То што је Перић извршио наређење и пренео наредбу за претрес окривљеном Влајковићу, не показује његов јасан став према садржини наредбе, односно да ли је био сагласан или не са истом. Окривљени Перић приликом преношења наведене наредбе није ништа ни додао. Дакле, пренео је онако како је она гласила у изворном облику. Наведену тврдњу доказују прво дело текста бележнице окривљеног Димитријевића и то оне бележнице коју је он добровољно прочитао пред истражним судијом, а о чему је већ раније било детаљно речи.

Тужилаштво произвољно наводи да је окривљени Перић поступао са умишљајем и хтео наносење телесне и душевне патње жртвама, потпуно занемарујући следеће чињенице: да је известио свог претпостављеног окривљеног Димитријевића када је видео да се заробљеници малтретирају, да је прекинуо акцију када се трагични догађај десио и упутио повређене у Шид и вратио заробљене које је касније пустио да оду својим кућама, да је поставио страже и импровизовану амбуланту. И да резимирамо, сви докази указују на то да Перић пре свега није имао удела ни у доношењу наведене наредбе, нити је исказао било какав став о тој наредби у смислу подржавања или неодобравања исте, а са чисто војничке стране он то није могао ни да уради. Једино што је окривљени Перић знао или могао да зна да у конкретnoj ситуацији је да би одбијање наређења активном официру значило директно одвођење пред Војни суд са несагледивим последицама по њега. Ово из тог разлога што се радило о преношењу наређења надређеног у ратним условима.

Окривљени Перић искрено признаје да у наведеном наређењу за претрес терена вођњака, а које је требало да пренесе окривљеном Влајковићу, није регистровао ништа незаконито. Тужилаштво у првој завршној речи је констатовало да једини од почетка поступка Перић није мењао и прилагођавао своју одбрану исказима других саслушаних и сведока. Сви смо се уверили да је таква одбрана окривљеног Перића поткрепљена углавном свим изведеним доказима, изузимајући одбрану појединих окривљених о чему је раније било доста речи. Дакле, нити је окривљени Перић донео инкриминисано наређење, нити га је извршио. Он га је само пренео ономе коме је намењено. Све ове године одбрана окривљеног Перића покушава да пронађе да ли је некада неки официр оптужен за ратни злочин само зато што је пренео наређење које није донео, нити је исто извршио. То нам није успело. Такав случај се никада није водио ни пред Хашким трибуналом, нити у било којој од земаља бивше Југославије. Чини ми се да је оптужба против Перића јединствени случај на овим просторима.

Још једном бих подвукла неколико ситуација у којима у овом поступку или није било речи или није дат значај у односу на оптуженог. Оптужени Перић је 19.10.'91. године на личну иницијативу дао изјаву војним органима у којој је рекао да једна група добровољаца мучила затворенике и да је он покушао да их смири, али у томе није успео. Интересенисао је код њиховог старешине који је био ту присутан, али тек после

више покушаја он је у томе успео. Правилно је проценио ситуацију и није интервенисао применом силе јер би то ескалирало у сукоб са много већим људским жртвама. Приликом доласка на поље детелине видећи трагичне последице које настале окривљени Перић је наредио да се акција разминирања прекине, затвореници врате у село, а рањени упуте на пружање медицинске помоћи. После догађаја на пољу детелине поднео је усмени извештај потпуковнику Димитријевићу и од тог тренутка више није добио ниједно наређење од њега, нити га је овај позвао из било ког разлога. Тачније о наведеним догађајима нису више никада разговарали, чак се нису ни видели до 29. маја 2007. године када су ухапшени. У таквој ситуацији Перић је самоиницијативно донео одлуку да то вече пусти затворене Хрвате кућама, што и потврђује сведок Томислав Шелебај у својој изјави од 17.05.1996. године да су их резервисти истог дана у 19 часова пустили кући. По повратку рањених Хрвата из Шида, а приликом њиховог смештања у амбуланту у Ловасу, Перић је наредио да његови војници обезбеде исту и не дозволе никакав приступ другим лицима осим медицинском особљу. То између осталих потврђује и сведок Ловро Герснер један од рањених, који је у својој изјави 16.12.2003. године датој пред Жупанијским судом у Вуковару изјавио следеће, цитирам: „Резервисти су нас чували док смо били у амбуланти у Ловасу од четника. Да нас резервисти нису чували док смо били у амбуланти, четници би нас дошли поклати како су и рекли“. Из наведеног јасно се види да све наредбе које је окривљени Перић издавао после трагичног догађаја имали су за циљ да заштите заробљене Хрвате.

На крају бих се осврнула на завршну реч Тужилаштва за ратне злочине. Тужилац је у односу на окривљеног Перића остао при раније изнетим наводима завршне речи без икаквог образложења на основу чега је уследила измена оптужнице, а након укидања првостепене пресуде. Уместо тога, само је тражило казну од пет година за дело за које није ни доказано да га је извршио. Дакле, који су то докази на којима би се тако осуђујућа пресуда требала да заснива не наводи се. Уместо тога тужилац у завршној речи наводи, цитирам: „Да је окривљени Димитријевић, према коме је поступак раздвојен, издао наређење окривљеном Перићу, а да је овај у својој одбрани навео да га је прихватио за своје, па га је издао окривљеном Влајковићу и окривљеном Јосиповићу“. У току трајања овог кривичног поступка ни такву, ни сличну изјаву Перић никада није дао, а да јесте, верујемо да би Тужилаштво навело где је и када таква изјава дата.

Што се тиче личности окривљеног Перића и његовог држања пред овим судом, довољно је било речи. Сматрам да сам детаљно раније образложила његову искреност и доследност, а што се тиче његових људских и моралних квалитета, о истима је могло да се увере сва три поступајућа већа и сви присутни у овој судници у току трајања овог кривичног поступка. Као што сам и рекла, између осталог, цео живот је поштено живео и био посвећен породици, а само га је сплет околности одвео у ове догађаје, околности, на које није могао да утиче, па га и довео пред овај суд.

Имајући у виду све наведено, одбрана окривљеног Перића, а услед недостатка доказа, предлаже суду да га ослободи оптужбе за извршење кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва за које се терети. Хвала.

Бранилац окривљеног Јосиповића, адвокат Бранко Димић, у завршној речи изјави:

Председник већа: Изволите.

Адвокат Бранко Димић: Адвокат Бранко Димић.

Поштована председнице, чланови већа и остали присутни, од ових догађаја у селу Ловас који су предмет овог поступка прошло је двадесетседам година и нешто мало више, овај кривични поступак је започео пре скоро дванаест година и у сваком случају без обзира на тај протек времена и даље је јасно свима нама да овде постоје јаки разлози, јаки интереси јавности, породица настрадалих и самих оштећених па и овде окривљених да овај предмет што пре добије, како се то колоквијално каже свој судски епилог у виду пресуде и да се изрекне одлука о кривицама ових људи, а везано за страдања мештана села Ловаса, што је свакако за жаљење, које свако нормалан и разуман мора да изрази, баш као што је и жаљење страдање свих ових невино настрадалих људи на свим странама у рату, у југословенским ратовима деведесетих.

Без обзира на те, да кажемо, потребе, интересе и да се расветле ови догађаји, у сваком случају, ми овде као учесници у овом поступку, свако са својим овлашћењима, дужни смо да се држимо оптужнице, доказног поступка и садржаја изведених доказа, без обзира на личне ставове, тако да полазимо од оптужнице која садржи наводе о радњама које су наводно предузела оптужена лица и морамо рећи када се узме у обзир оно што је конкретно стављено на терет окривљеном Јосиповићу и оно што је током овог доказног поступка утврђено, остајемо при ономе што смо раније изнели у завршној речи у првом првостепеном поступку, као и у завршној речи коју смо изнели 11.05.2017. године и сматрамо да окривљени Јосиповић није крив за кривично дело које му се ставља на терет, нити за неко друго кривично дело.

Оптужени Јосиповић није примио било какво наређење у вези цивила и у вези задатка у коме ће цивили учествовати, нити је спровео било какво наређење у вези њих, нити је он било коме издао неко наређење везано за цивиле. Ово када кажемо, пре свега имамо у виду одбрану окривљеног Дарка Перића, који је сам објаснио да он није издао никакво наређење окривљеном Јосиповићу, рекао је да он нема шта да наређује Јосиповићу у присуству командира чете Влајковића. Тужилаштво у својој завршној речи, па и током поступка, видимо из оптужнице, тврди да је окривљени Јосиповић заједно са Влајковићем примио наређење од Перића 17. увече, што по нашој оцени једноставно није тачно. То не тврди нико од учесника састанка 17. увече, а 17. увече на састанку поред окривљеног Перића, Влајковића, била су присутна сва три командира вода, Јосиповић, Плавшић и Стојковић. У својој завршној речи Тужилаштво исто тако не прави никакву разлику између окривљених Влајковића и Јосиповића у том смислу што им ставља на терет исте радње и у свему изједначава њихов положај. Ово сматрамо да није правилно, не само са аспекта војних прописа, већ и чињенично сматрамо да садржај изведених доказа не указује на то. У својој завршној речи тужилац је рекао да је окривљени Влајковић приступио извршењу наређења, извршио одабир војника који ће спровести то наређење, спровео цивиле и тако даље, и тако даље. Сматрамо да из изведених доказа може јасно да се утврди да то једноставно није тачно. Не знам откуд се појавило одабир војника, када смо утврдили да тако нечега, а и ових других радњи на које је тужилац апострофирао, једноставно није било. Окривљени Влајковић је у свом исказу потврдио да он сам као претпостављени старешина Јосиповићу није њему, нити једном речју, ни на било који други начин издао неко наређење везано за цивиле и за целу ову ситуацију и акцију кретања од задруге ка детелини на којој је испоставиће се минско поље. Сматрамо да је током овог поступка

несумњиво утврђено да окривљени Јосиповић није ни у ниједном тренутку био у ситуацији да одлучује било шта везано за извиђање терена и употребу цивила, јер је у сваком тренутку ове критичне прилике он био присутан на истом месту заједно са својим командиром чете претпостављеним старешином Влајковићем.

Што се тиче улоге друга два командира водова - Стојковића и Плавшића, они су у овом поступку саслушани као сведоци. Сведок Мирослав Плавшић је у суштини у свом исказу потврдио одбрану оптуженог Јосиповића, потврдио је да је окривљени Јосиповић био као и сваки други обичан војник у тој ситуацији и да није имао никакве везе са поступањем према цивилима. Када је у питању Живан Стојковић, он је тврдио да је био присутан на састанку 17. увече, али да није био присутан у колони која се кретала од задруге ка детелини. Неки сведоци, резервисти, припадници противдиверзантске чете, као што су на пример Исаиловски и Милић, тврдили су да је Стојковић био присутан у тој колони. До краја није остало, да кажемо, разјашњено, сам Јосиповић је рекао да не може да се сети да ли је Стојковић био присутан. Зашто нам је ово битно? Ако узмемо да је логично да сведок Стојковић сам није желео да говори о свом учешћу у овој колони желећи да избегне евентуално неку своју одговорност, сматрамо да треба уочити да су у колони били присутни војници из његовог вода, као на пример Параментић, Милетић и Драгојловић, а из њихових исказа, као и из исказа Плавшића, може се утврдити да окривљени Јосиповић ни у једном тренутку није био у другачијем положају у односу на Плавшића, на Стојковића и на остале војнике противдиверзантске чете. Наравно, не може одбрана да се базира на чињеници да окривљени Јосиповић није крив због тога што нису оптужени Плавшић или Стојковић, али ако се узме у обзир шта су они говорили о свом учешћу у овим догађајима и ако се узме у обзир шта је утврђено да је сам окривљени Јосиповић предузимао од радњи, односно није предузимао, може се утврдити да је он био у потпуно истом положају као и остали војници противдиверзантске чете. Стога је и нејасна ова тврдња Тужилаштва да је окривљени Јосиповић примио наређење 17. увече када друга два командира вода која су несумњиво смо утврдили била присутна на састанку 17. увече, то за себе не тврде, а не тврде чак ни за Јосиповића. Једноставно сматрамо да то није тачно и ти наводи Тужилаштва у завршној речи, а и из оптужнице не стоје.

У првој оптужници из 2007. године издвајамо детаљ следећи. У њој је стајало да је окривљени Јосиповић поступао у улози заменика командира чете и командира Првог вода. Претпостављамо да је у том тренутку се желело на тај начин да се појача неки утисак о његовој одговорности у овој критичној прилици и ово је стајало тако у оптужници све до саслушања судског вештака Бошка Антића, који је први пут саслушан четири године након почетка првостепеног поступка и у овој последњој завршној речи тужилац не прави никакву разлику између Влајковића и Јосиповића и ставља их у исту раван, што сматрамо да просто не само да није могуће према војним прописима, већ и чињенично, јер не постоји ниједан доказ да је Јосиповић командовао истовремено и паралелно са Влајковићем и то у његовом присуству, то сматрамо да није по прописима, ни чињенично просто није могло да се догоди.

Што се тиче судског вештака Антића, он је саслушан 2011. године и на питање тадашње председнице већа он се прецизно изјаснио о томе и објаснио нам да командир вода не може командовати у ситуацији када је командир чете присутан, а командир Првог вода није формацијски заменик командира чете јер такво формацијско место заменика не постоји, већ само правило одређује да ће командант Првог вода заменити командира чете док виша команда не постави новог у случају да је он одсутан или

спречен из било ког разлога, на пример рањавања или погибије да командује. Ово истичемо јер молимо суд да има у виду позицију оптуженог Јосиповића у светлу ових детаља из исказа вештака Антића. У овом догађају Први вод којим је командовао Радисав Јосиповић није самостално учествовао, већ је био присутан већи број војника из свих водова. Јосиповић је био присутан заједно са другим командирима водова у колони која се кретала од задруге ка детелини на којој је било постављено минско поље, испоставиће се касније, сви су се кретали помешано, а не подељено, издвојено по водовима. И ови детаљи указују на то да се положај окривљеног Јосиповића у овој прилици није разликовао од положаја остала два командира вода, нити од положаја било ког другог војника противдиверзантске чете, па самим тим поставља питање зашто је окривљен Јосиповић, вероватно због тога што је првобитни закључак био да он просто мора бити одговоран јер је заменик командира чете, што смо утврдили касније да нити је тачно, нити то може тако да се третира.

У овом поступку донета је првостепена пресуда раније, која је укинута пресудом Апелационог суда и образложење пресуде Апелационог суда каже да је између осталих жалбених разлога који су усвојени, изрека била противречна и неразумљива, а изреком, да кажемо, те прве првостепене пресуде оптужница је, да кажемо, у једном колоквијалном смислу речи прихваћена као тачна, као основана. Апелациони суд је у тој пресуди стао на становиште да се за сваког окривљеног мора јасно навести у чему се састоје конкретне његове радње и каква је веза између те његове радње са радњом непосредног извршиоца или са наступелом последицом. Радње извршења могућа је једино непосредним извршењем од стране учиниоца или тако што је учинилац дао наредбу за њено извршење. Тако пише на страни 15 образложења те пресуде.

Ова последња прецизирана оптужница није отклонила, по нашем мишљењу, наведени недостатак и ми смо и даље суочени са истим недостацима и непрецизностима и нетачностима као и у првом првостепеном поступку, па у том смислу још једном подсећамо и истичемо да окривљени Јосиповић није издао ни једно наређење цивилима, нити војницима Првог или било ког другог вода, нити је сам предузео неку радњу која би се могла сматрати радњом извршења кривичног дела које му се ставља на терет. У конкретној ситуацији он са цивилима није имао никакав контакт, осим што је био присутан на истом месту као и они. Ово потврђују и испитани сведоци резервисти и испитани сведоци оштећени цивили. Резервисти у својим изјавама без разлике сведоче о томе како се положај Јосиповића није разликовао од положаја у коме су они били сами и да он није издавао наређења њима, цивилима, није утицао на начин и правила кретања колоне, нити је имао сазнања о постојању и положају минског поља, а нарочито није могао знати да ће цивили бити скренути и наведени у минско поље. У прилог томе говори и чињеница да је било и повређених на страни лица која су била под оружјем у пратњи. Када се, у својој завршној речи пуномоћник оштећених је нагласила да су овде окривљени поступали као припадници ЈНА, морам да кажем само бисмо издвојили, указали бисмо на један детаљ. Они су били припадници територијалне одбране, а не ЈНА. оружане снаге СФРЈ састоје се из два сегмента, један је ЈНА, један је територијална одбрана. Ово разликовање за овај наш конкретан случај не би требало да буде само формално и термилошки. Ово помињемо због тога што је по војним прописима, по свему што знамо, територијална одбрана предвиђена за употребу искључиво на тој територији за коју је основана и одређена, тако да, овај, припадници Територијалне одбране Ваљево у неком редовном току ствари уопште нису требали да се нађу, не само у селу Ловас, већ и у Славонији и Срему. Они су у Ловас доведени 17-ог увече без прилике да се упознају са тереном и са стањем, без

прилике да изврше извиђање, они су у суштини на том терену остали нешто више од 36 сати, највише 48. Припадници Противдиверзантске чете када се погледа њихов састав, њихова специјалност за шта су они прошли војну обуку, може се рећи да они уопште нису били оспособљени за било какве озбиљније акције на том терену у овој прилици и то може да објасни њихову пасивност и несналажење у овој ситуацији. Пуномоћник оштећених је исто тако говорећи о неким другим окривљенима поменула термин "фактичка могућност издавања наредби". У вези са овим указујемо и примењујемо, да кажем, ту логику на овај наш случај, указујемо на део пресуде Апелационог суда, страна 14, где је наведено да су окривљени Влајковић и Јосиповић са својим војницима били под пратњом неких других оружаних формација којима нису припадали. У овом поступку је изведен доказ саслушањем више сведока и резервиста и цивила, оштећених, који су изјавили да су неки од наоружаних људи у колони од задруге до минског поља имали маскирне униформе на себи, ситније, блеђе, прскане шаре. То значи да у колони осим припадника Противдиверзантске чете ТО Ваљево и шест припадника јединице "Душан Силни" било је много више наоружаних људи, а њихову бројност и чињеницу да су се управо они понашали одлучно и окрутно према цивилима можда и даје одговор на питање зашто су припадници Противдиверзантске чете Ваљево били толико преплашени и у страху за сопствени живот па нису ништа предузели да се ови догађаји спрече. Тужилаштво се није бавило улогом ове формације и ове групе, за коју тврдимо да је била присутна у том тренутку тамо, а можемо само да претпоставимо да ли је онај који је цео овај злочин организовао, да ли је он желео да међу страдалима буде неко од резервиста, како би се злочин лакше прикрио и преквалификовао у несрећни случај.

Указујемо на изјаве сведока које смо цитирали и поменули у жалби на прву првостепену пресуду. Ја нећу сада то читати детаљно, поново указујем да то имамо на том месту, и из тих изјава се може извући сасвим лако закључак ко је постројио, наредио покрет и скретање у детелину и све те изјаве потврђују одбрану Јосиповића.

На крају предлажем, молим веће да Радисава Јосиповића ослободи оптужбе за кривично дело које му је стављено на терет. То је то. Хвала.

Председник већа:

Бранилац окривљеног Јована Димитријевића, адвокат Гордана Живановић у завршној речи изјави.

Адвокат Гордана Живановић: Поштовано судско веће, колега тужиоче, колеге браниоци, као бранилац окривљеног Јована Димитријевића у потпуности остајем код својих завршних речи датих 19.04.2012., код свих својих навода у жалби од 18.02.2013., на основу којих је првостепена пресуда и захваљујући жалбама осталих колега укинута, и наравно својој завршној речи у поновљеном поступку 11.05.2017. године.

Желим да напоменем да сам у својој завршној речи од 19.04.2012. и наводима жалбе своје детаљно и врло прецизно се потрудила да анализирам исказе више десетина сведока саслушаних у току поступка, трајања поступка, исказа саокривљених из овог предмета, а у мери у којој су везани за правну квалификацију и радње које се мом браћенику стављају на терет, тако да се сада тренутно не бих враћала на све те околности и поново их анализирао, али ћу се везати за оно што је у међувремену урађено са овом оптужницом по којој ми данас морамо да износимо своју завршну реч.

Оптужница је задњи пут прецизирана 14.06.2018. године. У ранијим тим прецизирањима углавном се од стране поступајућих тужилаца инсистирало на томе да су та прецизирања у ствари техничке природе, везане за поједине, током поступка утврђене детаље, да та прецизирања не улазе у суштину саме оптужнице, самог кривичног дела и свега онога што је било на почетку поступка и што је у ствари и условило покретање овог поступка. Међутим, ја као бранилац окривљеног Димитријевић Јована се са таквом тврдњом Тужилаштва уопште не слажем. Са којих разлога? Ја сасвим напротив стичем утисак да се сва евентуално доказана или недоказана кривица требала само да сажме у радње које би одговорност оних који су, јако је тужно, али морам да кажем, имали среће да преживе овај поступак, "удене" у њихове радње, да се на тај начин "ситуација у предмету потпуно рашчисти". Како ћу то образложити Па, образложићу то тиме што сматрам да врло јасним, прецизним и децидним наводима датим у решењу Апелационог суда Кж, да не читам сад, знамо сви о којем се решењу ради, врло се јасно указали на све оно што би требало у поновљеним поступцима да буде предмет интересовања и суда и предмет интервенције Тужилаштва у очувању евентуалном оптужења. Међутим, од свих тих налога који су децидно баш потпуно јасно и врло практично манифестовани у решењу Апелационог суда, мислим да Тужилаштво апсолутно ништа није урадило. Оградићу се само о једној малој ствари. Приликом, казаћу предзадњег прецизирања оптужнице, која се дешавала 05. јануара 2017. године, урађена је једна мала ситница. На страни 2 изреке оптужнице из редова 3 и 4 једноставно је изостављен део текста који гласи, цитирам: "између ЈНА и других оружаних група под њеном командом и контролом", наглашавам те две речи и остављен текст. "Између ЈНА, ТО и добровољачких снага", и у четвртм реду остављено је иза речи "Ловас" два глагола: „наређивали“ и „извршавали“. Овако прецизирана оптужница од 05.01.2017. остала је и идентична у овој задњој анализи, прецизирању од 14.06.2018. године. У вези са овим, ја сам потпуно слободна да искажем сву апсолутну нелогичност ове врсте прецизирања и мислим да нас овакво прецизирање уводи у један велики проблем, који ћемо морати да објашњавамо почев од судског већа, а нас бранилаца у евентуалном поступку жалбе. Ко ту коме командује, ко је био под чијом контролом, које су те формације која свака за себе наређује и извршава, нико никог ту нити цени нити надгледа нити упућује нити може да санкционише, нити било шта да уради, а да доводи у ситуацију чињеницу да шесторо људи који су у овом поступку били обухваћени као чланови оружане групе "Душан Силни" уведу у врло јасну и прецизну команду целог догађаја. Да ли ће то тако остати или неће то ћемо видети. Што се тиче мога браћеника Јована Димитријевића, у његовим радњама не постоји нити се препознаје ниједан једини елемент радње описаних под тачком 3 изреке оптужнице, нити је елементи који би представљали квалификацију кривичног дела ратног злочина против цивилног становништва у саизвршилаштву из члана 142 став 1 КЗ СРЈ. Уз законску обавезу да се од тужиоца тражи, о чему сам причала у својој завршној речи од 11.05.2017. и код које апсолутно остајем, мада је оцењена као неуобичајена и неприхватљива, обзиром да је била у форми питања, значи уз законску обавезу да се од тужиоца тражи да докаже своју аргументацију, а да се од оптуженог то не тражи односно да он не мора да доказује своју невиност и да за оптуженог важи претпоставка невиности, мада то у овом поступку није било правило, јер смо мој браћеник и ја морали током поступка да доказујемо да није припадник паравојне формације, да није ни од кога примао нити поступао по било каквим наређењима везаним за догађај од 17. и 18. октобра, да није присуствовао никаквих евентуалним договорима, планирањима и било чему сличном везаним за те датуме, да није био командир никакве формације, никаква наређење није

издавао нити је за то био овлашћен, да никаква лична сазнања ни посредна ни непосредна није имао имао у вези са било каквом, колоквијално речено, заштитним штитом или минским пољем, да није никога, а камо ли колону негде повео и распоређивао, скретао с пута нити било какве инструкције о начину кретања давао, већ да је напротив тешко повређен сам у несвесном стању са тог поља и изнет. Пружили смо суду као одбрана да оптужбе које је изнело Тужилаштво нису доказане ван разумне сумње. Задатак Тужилаштва смо мој брањеник и ја извршавали уместо њега, у нашу корист, својом одбраном против неоснованих и некредибилних доказа, доказа насталих по принципу процене вероватноће. Ту си био и то си вероватно радио. Потрудили смо се и доказали насупрот тврдњи Тужилаштва да није довољно да се само проценом вероватноће или ситуације изведе разуман закључак као могућ, већ је неопходно да то буде једини могући разумни закључак. Такође смо у току овог поступка доказали да у његовим радњама не постоји ниједан законски елемент саизвршилаштва, тачније није постојао никакав доказ у односу на мог брањеника везан за постојање заједничке одлуке нити учешћа окривљеног Јована Димитријевића са више лица у томе. Значи није постојала околност која би потврдила да је увек у свуда у значајној мери владао процесом извршења, није утврђено да је током дела остварена последица битно зависила од његовог доприноса. То пре свега због тога што није ни наслућено, а камо ли доказано заједничка одлука о делу између њега, између мог брањеника Јована Димитријевића и других учесника у овом поступку. Одбрана је доказала да није било никаквог умишљаја значи на страни окривљеног Јована Димитријевића везано за конкретно дешавање, а ово ћу посебно да апострофирам, јер нам је свима то јако битно и потребно да знамо и сваки пут да понављамо, да за евентуалне ексцесе било ког од учесника у овом дешавању, ако их је било, окривљени Јован Димитријевић нити је, нити може бити одговоран.

Е сад да не будем баш превише строга осврнућу се на оно ...

Председник већа: Немате шта да будете строги или не строги, изнесите завршну реч, Ви сте бранилац, није овде место да буде било ко строг.

Адвокат Гордана Живановић: Да не будем превише строга у оцени рада јавне тужбе, осврнућу се на део ствари које је јавна тужба пружила као доказ у својој завршној речи, а везано за мог брањеника.

Цитираћу отприлике оно што је Тужилаштво истакло у својој завршној речи. Па је, између осталог, казало за окривљеног Јована Димитријевића, истакао да је "кривица окривљеног Јована Димитријевића очигледна из понашања окривљеног Јована Димитријевића и осталих, да су они од неког добили то наређење (није било могуће утврдити тачно од кога)", али не појашњава ту очигледност ниједним јединим законским јасним доказом, и не даје ниједну реч објашњења какво је то његово понашање из кога се очигледно закључује да је знао, па тако даље. Након овакве тврдње Тужилаштво је понудило, како кажу у својој завршној речи, исказе бројних сведока оштећених који тврде да је неко од добровољаца наредио њихово скретање у поље детелине, те наређивао кретање по том пољу. Међу тим бројним сведоцима Тужилаштво је апострофирало имена Томислава Шелебаја, Милана Радмиловића.. Да ја причекам па да наставим или могу да наставим? Хвала.

Председник већа: Изволите, браниоче.

Адвокат Гордана Живановић: Томислава Шелебаја, Милана Радмиловића као оштећеног, те сведоке Станка Параментића...

Председник већа: Нико Вас није ни прекинуо.

Адвокат Гордана Живановић: И сведока Николу Вуковића. Стога ће одбрана опреза ради да се укратко осврне на ова четири имена и њихове исказе. Сведок Никола Вуковић звани Ница или Кракоња је по сопственим наводима боравио у селу Ловас двадесет дана у периоду од 11.10.`91. године, крупан, плав човек, ћелав, бријао се, обријао се на ћелаво и тако даље, то је сведок који је негирао своје присуство у задружном дворишту ујутру 18.10.`91. године. Међутим, по ставу одбране он је сведок о коме и о чијим поступцима управо у време и на месту где он тврди да није био нити на било који начин учествовао сведоче, наравно не по лепом сећању, сведоци оштећени Томислав Шелебај, Станислав Франковић, Јосип Сабљак, Иван Мујић, Петар Вулета, Марија Ђаковић, Мира Антоловић. То су сведоци који су били очевици, оштећени сведоци који су били очевици његовог, ајде да кажем, "мирног поступања" и толерантног поступања, напротив, оценили су га сасвим другачије. То је сведок који је према сопственом казивању код истражног судије на транскрипту од 09. септембра 2007. године, а и касније на претресима, изјавио да је он лично у Ловасу задужио пушкомитраљез са реденицима, негирајући тиме све оне тврдње да је то био украс на прсима Јована Димитријевића. То је сведок чије сведочење није веродостојно обзиром да је тррдио да је информације о дешавањима од 18.10.`91. године добио од окривљеног Јована Димитријевића и покојног Бачић Драгана, што су њих двојица апсолутно негирани без икакве сумње, поготово Драган Бачић. Његово сведочење није логично ни поуздано и под великим је знаком питања и да се на његовом исказу, ја апсолутно умерена, не може базирати било каква одговорност окривљеног Јована Димитријевића, јер обзиром на сву врсту недела које је овај сведок учинио, а о чему сведоче бројни сведоци-оштећени, он није могао ни бити саслушан као сведок, већ би он требало да данас седи овде међу овим људима. Сведок Параментић Станко, на кога се позива тужилац, припадник ПД чете на транскрипту од 13.06.2011. описује лице које је командовало 18.10.`91. на пољу детелине као повисок, плав човек, кажу да се зове Јоца. А Јоца није плав човек. Сведок – оштећени Шелебај Томислав је у више наврата саслушаван као сведок пред домаћим и страним органима од момента овог догађаја и то 06. и 07. фебруара `96., 10. јануара 2003. пред Хашким трибуналом, као заштићени сведок "Ц1 204", три пута пред Жупанијским судом у Вуковару и то 16.12.2003., 05.05.2006., 23.11.2007., по замолници нашег суда те дана 28.04.2009. преко видеоконференцијске веза са Жупанијским судом у Вуковару, а по позиву Вишег суда у Београду. Нећу да пропустим овде прилику да кажем да без иједног јединог законски ваљаног разлога тај сведок није приступио у судницу по позиву, нити је са ваљаних разлога оправдао свој недолазак. Пред истражитељима Хашког тужилаштва дао је опис за вођу страже, како је уочио он их је постројавао, наредио на крену напред, да је чуо да га зову Јоца, међутим ни у једној касније датој изјави не даје такав опис командујућег стражом, значи то говори први пут фебруара месеца `96. година, касније током шест или седам саслушања он то више не спомиње и једино што 23.11.2007. каже: "Обзиром да је рањен неко од њихових, неки Јоца, нама су псовали усташку матер, након те прве експлозије рекао бих да је наступио опћи хаос и рекао бих да су и они били преплашени односно изненађени првом експлозијом". На том истом записнику такође спомиње име Јоце, тврдивши да је сигуран да је Ваљевац. Никад више га ни не спомиње. А онда дана 28.04. када је саслушаван путем видеоконференцијске везе из Жупанијског суда у Вуковара даје једну веома кратку, али

одбрани врло значајну изјаву да је било веома спорно око потписа изјаве коју је дао хашким истражитељима `96., да је имао примедби у време сачињавања ове изјаве које су везане за превод, исте у делу које се односе на неки описе. Суду на оцену, у којој мери и на који начин се ова изјава дата овако и под оваквом сумњом може искористити за осуђујућу пресуду. Сведок Радмиловић Милан, на кога се такође Тужилаштво позива, је сведок који не може са сигурношћу да потврди ко је био критичном приликом заповедник колоне. Није видео ко командује колоном, не сећа се ко је наредио скретање у поље детелине, не зна ко је командовао по самој детелини како да се крећу, тог човека кога је претходно описао као лице које је уочио током кретања као стражара, више није уочио на пољу детелине. Објаснио је да је за mine сазнао оног момента када је мина активирана. Значи и оштећени, а видите и окривљени су били у "опћем хаосу", како кажу и изненађени, што и овај сведок потврђује својом изјавом: "Били су и четници изненађени", то је део цитата из његове изјаве. Сведок Радмиловић казује на главном претресу дана 23.03.2010. године када је сведочио преко видеоконференцијске везе из Жупанијског суда у Вуковару, за њега важи исти коментар, без иједног јединог законског разлога је одбио да приступи овде и буде непосредно саслушан пред органима Србије.

То су ти бројни сведоци, од више од сто присутних лица на лицу места које Тужилаштво нуди као доказ за своје тврдње за кривичну одговорност окривљеног Јована Димитријевића. Стога љубазно молим суд да их пажљиво анализира и оцени њихову подобност и кредибилност за осуђујућу пресуду. Молим суд да приликом одлучивања има у виду списак бранитеља који је овде у више наврата апострофиран, да ја не понављам, и просто утврди и евидентира активности које су ти људи са списка имали пре, у току, за време и после овог критичног догађаја који је предмет нашег поступка и да прецизно одредимо у којој мери се ради о цивилном становништву или можда неком другом, што би битно утицало на елементе овог кривичног дела.

Са свега изложеног сматрам да код таквог чињеничног стања једина могућа и оправдана одлука суда у односу на окривљеног Јована Димитријевића буде ослобађајућа пресуда, јер не постоје докази, нити су бар у довољној мери презентовани од сране јавне тужбе, који би несумњиво потврдили његову кривичну одговорност за дело које му се ставља на терет.

Не бих желела да једноставна чињеница присуства њега и још сто лица који нису били предмет интересовања ни Тужилаштва ни суда у току поступка буду одговорни, проглашени одговорним за једно кривично дело простим, како да кажем, додавањем делова, како то каже лепо и Апелациони суд у својој одлуци. Хвала вам лепо.

Председник већа:

Суд доноси

РЕШЕЊЕ

Да се због истека радног времена данашњи главни претрес одложи.

Следећи се ОДРЕЂУЈЕ за 18.03.2019. године у 14 и 30 часова, судница број 2, што је присутнима саопштено па их не позивати.

Довршено у 14 и 05 часова.

ЗАПИСНИЧАР

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА - СУДИЈА